

VOGELWACHT FRANEKER EN OMSTREKEN

JAARVERSLAG

2008

Vogelwacht Franeker en Omstreken

opgericht 6 januari 1958

aangesloten bij de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten (B.F.V.W.)

Bestuur

Voorzitter	Rinse Keizer	0517.393559
Secretaris	Ids Schram	0518.481069
Penningm.	Auke de Witte	0517.393351
Veldwerk	Peter Rienstra	0517.390530
Lid	Jan Plat	0517.397493
Lid	Riemer Visser	0517.269429
Lid	Martinus Hiddinga	0517.393990

Postadres secretaris:

De Buffer 3, 8851 GR, Tzummarum
Email: vogelwachtfraneker@hetnet.nl

Ledenadministratie:

Schouw 2, 8802 NZ, Franeker tel: 0517-393351
Rekeningnummer: 13.04.82.250

Redactie:

Adri Bakker, Hein de Boer, Herald Hiemstra,
Rinse Keizer, Arend Kuiper, Hendrik en Rients
Leijenaar, Klaas Nauta, Jan Plat, Peter Rienstra,
Ids Schram, Wopke Vellinga, Riemer Visser, Auke
de Witte, Tineke Ypma en Rypke Zeilmaker

Puzzel:

Allard de Witte

Foto's en tekeningen:

Adri Bakker, Albert Kok, Hendrik Leijenaar,
Arie Ouwerkerk, Jan Plat, Rene Tolsma,
Ids Schram, Wopke Vellinga, Sjoeke en
Auke de Witte, Tineke Ypma en Rypke Zeilmaker

Ontwerp omslag:

Theo de Witte

Foto voorplaat:

Arie Ouwerkerk

Opmaak:

Jurjen Hofstra

Vormgeving en eindredactie:

Auke de Witte

Druk:

Telenga's drukkerij

Oplage:

1600 stuks

Gereedmaken voor verzending:

de pupillen van Talant in "de Noest" in Franeker

Totaal aantal leden per 31-12-2008:

1065 waarvan 204 vogelwachters.

Overname of gebruikmaking van de artikelen en
gegevens uit dit jaarverslag is niet toegestaan
zonder voorafgaand overleg met de eindredactie.

Inhoud

- 1 Wachtwoord
- 2 Kaart wachtgebieden
- 3 Overzicht van de getelde paren en gevonden nesten in 2008
- 6 Meldingen van de wachters
- 8 Excursie naar vogelpark Walsrode
- 10 Totalen van de verzamelde gegevens
- 12 Vlaamse Gaai
- 14 Vogels op en rond Terschelling
- 16 Het RAS project de Ljip
- 18 Het boekje
- 19 Agrarische natuurvereniging Fûgelfrij
- 20 Werkgroep kerkuilen
- 21 Gierzwaluwenproject in Sexbierum
- 22 Stekelbolletjes
- 23 Het goudhaantje en het raam
- 24 Nestkastproject 2008
- 26 Bontbekplevier
- 27 Ik ben een vogel (puzzel)
- 28 De invloed van biotoopverandering op de vogelstand
- 30 Struinen in de Kale Duinen
- 32 Oer it waar yn de aaisikerstiid fan 2008
- 33 Nieuwe website van vogelwacht en contributie 2009
- 34 Succes: de specht
- 36 Vogelboeken van 2008
- 37 Jaarverslag ringgroep Franeker
- 38 Terugmeldingen van door de ringgroep geringde vogels
- 40 Aantallen geringde vogels
- 41 Akseptearje

Bij de voorplaat: Een kievit in de vlucht.

De kievit is natuurlijk ons paradepaardje. Hoewel de grutto op het eerste gezicht
misschien kleurrijker is, heeft ook de kievit een grote verscheidenheid aan kleuren.

In de vlucht valt ook de donker oranje onderkant bij de staart mooi op.

In 2008 hebben we met tal van activiteiten het 50-jarig jubileum van onze vogelwacht gevierd. Voor het eerst werd ook het jaarverslag geheel in kleur gedrukt. Om nu weer terug te keren naar een zwart-wit jaarverslag, vonden wij eigenlijk geen optie. Daarom worden in het vervolg de jaarverslagen ook in kleur uitgevoerd.

Samen met het jaarverslag van 2007 ontvingen alle leden de vogelgids 'Honderd vogels in en rondom Franeker'. Naar aanleiding van dit bijzondere cadeau hebben we veel positieve reacties ontvangen. De feestavond op vrijdag 1 februari 2008 in Tulip Inn 'De Valk' was meer dan vol en het bestuur heeft vele felicitaties in ontvangst mogen nemen. Met zijn allen hebben wij kunnen genieten van een zeer geslaagde en bijzonder gezellige avond.

Woensdagmiddag 23 april was er een roofvogelshow op het voetbalveld van SC Franeker waar de kinderen volop van genoten hebben. Alleen de kraaien en meeuwen vonden het minder leuk. Vervolgens zijn we met zijn allen naar de zaal van de Sternse Slotlanders op Kleyenburg gegaan voor de opening van het diorama, dat tot zaterdag 26 april te bewonderen was. De opening werd verricht door Pyt Paulusma onder begeleiding van de jeugdband van de Sternse Slotlanders.

Zaterdag 17 mei gingen we met een volle bus naar het beroemde vogelpark Walsrode in Duitsland, het grootste vogelpark in Europa. Helaas werkte het weer niet erg mee, maar dat kon de stemming niet bederven.

Ook de twintig lagere scholen in onze gemeente werden niet vergeten. Alle lagere scholen hebben een bouw pakket van tien nestkastje gekregen om in elkaar te zetten en naar eigen inzicht ergens in de buurt van de school op te hangen.

Verder konden de verschillende groepen een kleurplaat, tekening of opstel over vogels maken. Tenslotte een woord van dank aan alle vrijwilligers en sponsors die al deze activiteiten mogelijk hebben gemaakt

Vanaf 1 september is de nieuwe website van onze vogelwacht op internet te bewonderen. Het bestuur hoopt dat u er veel plezier aan zult beleven.

Om het jubileumjaar compleet te maken, vond Marten Scheffer, nazorger van onze wacht, op 6 maart het eerste kievitseizoen van de provincie.

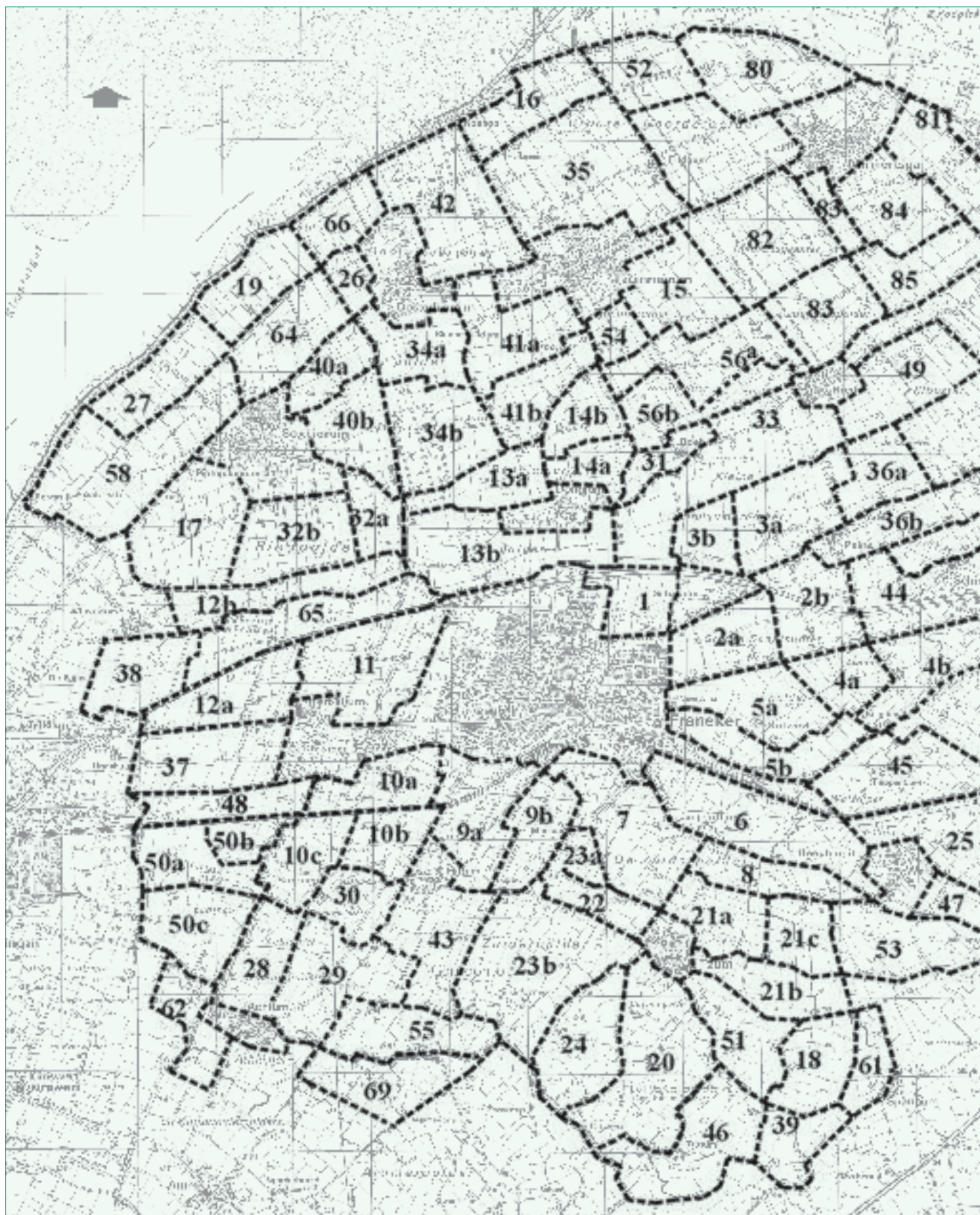
Op woensdag 25 juni deed de Raad van State uitspraak in de rechtszaak die de Faunabescherming tegen de provincie Fryslân had aangespannen, aangaande de ontheffing voor het zoeken naar kievitseieren. Volgens de raad van State had de provincie deze ontheffing niet mogen verlenen, omdat het huidige controlesysteem op de kleine hoeveelheid eieren (de 1% norm of te wel 6934 eieren), niet voldoende is te controleren. Als echter in de komende tijd de provincie in samenwerking met de BFWV een betrouwbaar monitor systeem van de gevonden kievitseieren ontwikkelt dan zouden wij vanaf 1 maart weer het veld in mogen tot er 6934 eieren zijn gevonden. Op moment van dit schrijven is het nog niet duidelijk hoe dit monitoringsysteem er uit moet zien. Het is wel duidelijk dat, wat voor systeem er ook komt, dit weer een extra administratieve handeling voor de vogelwachten met zich mee zal brengen.

Al degenen die zich het afgelopen voorjaar hebben ingespannen voor het behoud van de weidevogels in ons wachtgebied, wil ik bedanken voor hun inzet. Ik hoop dat, welke beperkende regels er in de toekomst ook mogen komen, we weer op uw trouwe inzet mogen rekenen.

Met ruim 300 bezoekers was onze jubileumavond een groot succes. Teake van der Meer (links) zorgde dat de stemming er prima in kwam.

Indeling wachtgebieden

Overzicht van de GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2008

rayon	Vogelwachters		opp	Kievit		Grutto		Scholek.		Turel.		MK	WH	WE	SL	KU	BE	VL	GP
				pa	ne	pa	ne	pa	ne	pa	ne	paren							
1	A.Kok	H.Postma	80	7	7	0		6	6	0		6	1	7					
2a	Tj.Vlaskamp	M.Hiddinga	150	10	10	0		3	3	0		20	5	30			5	1	
2b	G.Appelhof	J.Rombout	75	12	12	1	1	7	5	1	1	3	1	8		3		1	
3a	D.Houtsma, Sj. Houtsma	L.Terpstra, J.v.Steinvoren	130	37	37	11	7	12	12	4	1	8	2	6	1		8	8	
3b	R.Plat, R. vd.Meer	C. van Dijk	40	5	5	0		4	4	0		3	1	10					
4a	A.Huitema, V.Huitema	S.Huitema, A.Roersma	50	3	3	1	1	9	11	0		4	2	18		6	4		
4b	H.Hiemstra	G.Wilken	70	5	5	0		10	7	0		20	4	18		4	4		
5a	F.Hollander	S.Kamstra	140	5	2	1		4	2	0		3	4	5		2	3		
5b	F. & S.vd.Veen, M.Bakker	J.Wijma, W.vd.Vaart	110	22	27	4	3	17	14	1	1	7	5	19		1	3		
6	J.Lemstra, M.Kuipers	W.Wolbers	175	6	6	2	1	8	3	2		12	3	25	3	2	3	4	2
7	Vacant																		
8	J.Bergsma		90	8	8	5	4	6	4	4	1			6		4	2		2
9a	K.Plat, E.Hoekstra	K.S.Plat	125	21	25	8	8	12	12	11	6	11	5	16		8	6		
9b	D.N.Boersma	A.N.Boersma	75	10	10	1	1	3	3	0		5	3	3					
10a	Th.Vrij		80	12		0		3		0									
10b	P.Rienstra	P.Vellinga	60	11	11	2	2	4	4	2	1	3					3		
10c	A. & B.de Witte	A.Miedema	87	11	11	7	3	5	4	3	2	2		5	1		2	2	
11a	Tj.Piebenga		70	12	12	0		8	8	2	2	17	2	30		6		1	1
11b	J.Rodenhuis	Y.Rodenhuis	70	6	4	1		9	5	0		15	2	15		6			
12a	T.de Vegt	S.Piebenga		Geen gegevens ontvangen															
12b	Y.Zijlstra, J.Klazinga.	J.Baukema, M.Bakker	142	14	12	13	13	12	10	11	9	6	4	6	1	3	6		5
13a	H.Kloostra, J.de Vries	H. & O.Dijkstra, J.J.Bouma	130	36	36	4	4	7	7	4	4	7	2	7		4	7		
13b	F.Boersma, M.Bruinsma	J.Boersma, Tj.Dijkstra	120	17	15	0		6	5	0		12	6	10		6			
14a	A.G.Bakker	R.Terpstra	65	21	27	18	22	15	14	15	11	6	1	15	2	4	4		1
14b	T.de Vegt	S.Piebenga		Geen gegevens ontvangen															
15	A.R.vd.Meer, P.Haarsma	J.Velsma, J.vd.Meer	140	21	21	0		3	3	0									
16	J.Heeringa		120	9	9	0		10	8	0		10	6	25			6		
17	A.de Haan, S.Fennema	J.Helvrich, K. & I.Sijswerda	160	18	26	6	2	8	8	4	2	12	5	16	2	4	2		
18	Vacant																		
19	O.Mulder	J.Mulder	150	7	6	0		8	8	0		12	6	12		4	3		
20	H.Westra, S.Viëtor.	E.Hoekstra		Geen gegevens ontvangen															
21a	K. & A.vd.Weij	H.de Vries	80	11	9	7	6	5	2	5	5	9	2	8	1	5	2	2	
21b	W.de Jong	H.de Vries		Geen gegevens ontvangen															

MK = Meerkooet
WH = Waterhoen

WE = Wilde eend
SL = Slobeend

KU = Kuifeend
BE = Bergeend

VL = Veldleeuwrik
GP = Graspieper

Overzicht van de GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2008

rayon	Vogelwachters		opp	Kievit		Grutto		Scholek.		Turel.		MK	WH	WE	SL	KU	BE	VL	GP
				pa	ne	pa	ne	pa	ne	pa	ne	paren							
21c	T.Tiemersma	M.Wever	70	18	18	8	8	2	2	2	2	2		1					
22	P.de Vries, H.Deelstra	P.Groen	60	4	3	6	5	9	6	2	1	8		7	1	3			
23a	P.de Vries, H. Deelstra	P.Groen	35	0		0		2		0						2			
23b	Joop Jukema	Jan Jukema	175	28	28	14	14	6	6	8	8	17	1	20		16		1	4
24	C.de Jong, Y.Hiemstra	M.R.Meijer, G.Hiemstra	125	20	19	18	16	10	8	8	4	6	1	12	1		6		
25	J.Meulenaar			Geen gegevens ontvangen															
26	Jan Jukema	J.Jukema	50	4	4	0		3	3	0									
27	H.Bakker	D.de Lang	80	4		0		6		0									
28	R.Keizer, J.Postma	W.Keizer, M.Scheffer	85	19	25	4	4	10	11	7	4	11	2	11	1	10	4	1	4
29	K.Keuning	J.K.Keuning	95	0		0		1		0									
30	J.Deinum, P.Vellinga	P.Rienstra	50	6	6	5	3	3	2	3	2	6	2			4			
31	M.Postma, C.Boot	J.v.Dijk	30	8	8	12	11	8	8	6	5	12	2	20	2	6	4		2
32a	Y.Hiemstra	M.Postma	60	6	5	5	4	8	7	0		7	5	12		4			
32b	A.Kuiper, R.de Boer	H.Postma	90	7	7	3	2	6	6	4	3	8	3	15		5	5	1	4
33	J.Plat, D.Pietersma	R.J.Visser	190	14	11	0		16	10	0		7	3	15	2		5		
34a	O.Dijkstra	H.Dijkstra	65	15	25	0		5	5	0		3		4				1	
34b	D.Zwager	P.Zwager	150	21	16	4	4	29	25	4	3	6		20		7	3		8
35	T.S.Draaijer, I.Jonker	D.Noordenbos	280	20	20	0		6	6	0									
36a	J.Boersma		50	10	10	0		10	9	1		8	1	12	1		2		3
36b	D.& E.van Wier	A.van Dijk	75	12	12	0		4	4	0		4	2	15					
37	F.de Boer, J.Agema	L.Wijtsma, K.de Hek	125	18	18	4	4	9	9	2	2	15	10	25			7		
38	P.Dillingh, J. Postma	J.vd.Werf	102	6	7	0		3	3	0		5	3	14	4		2		2
39	K.Nauta	Tj.Harkema	87	24	24	15	14	6	6	9	9					1			
40a	W.Visbeek, F.de Boer	D.Sibma, E.Hettema	60	9	9	0		8	8	0		3					2		
40b	J. Mulder	O.Mulder	100	20	18	0		15	15	0		4	2	12		5	2		
41a	P.Haarsma	J.Heeringa	120	11	11	0		3	3	0		16	2	11		3	2		
41b	G.Walsma	B.Hannema	80	4	3	0		8	7	0		4	1	8	1	2	4		
42	J.Jouwersma	P.Weiland	180	5	5	0		4	6	0		4	2	10					
43a	H.Nauta, P.A.Viëtor	K.Rodenburg	125	28	6	10	3	2	2	3		8	3	10			1		

MK = Meerkooet
WH = Waterhoen

WE = Wilde eend
SL = Slobeend

KU = Kuifeend
BE = Bergeend

VL = Veldleeuwerik
GP = Graspieper

Overzicht van de GETELDE PAREN en GEVONDEN NESTEN in 2008

rayon	Vogelwachters		opp	Kievit		Grutto		Scholek.		Turel.		MK	WH	WE	SL	KU	BE	VL	GP
				pa	ne	pa	ne	pa	ne	pa	ne	paren							
43b	F.Boersma	E.Boersma	60	17	17	10	3	8	8	5	2	12	2	9				5	5
44	J.Kooistra, R.Tolsma	D.Faber, D.Wijma	160	0		0		1	1	0		2	2						
45	J.Marra	S.J.Bakker	142	49	71	17	7	33	19	7	3	11	4	20		17	15		6
46	K.Hoekstra, E.Hoekstra, L.Pater	L.Pater-Smitstra, A.Dijkstra	190	16	13	15	12	6		6	4	4	1	3	1	1	2	1	2
47	J.Feenstra		75	4	4	1		5	5	2	1	8	1	11			1		
48	P.Dillingh	R.Keizer	75	8	11	8	8	9	10	3	2	3	2	9	1	4	3		
49	J.Velsma	J.Rienks	100	12	10	4	2	4	3	0		3							
50ab	M.R.de Vlas	R.Lemstra	190	12	8	6	3	5	3	2									
50c	J.v.Straten	L.Wijtsma	45	7	7	0		8	8	0		1		2			1		
51	W.& M.Meinsma	T.vd.Woud	110	7	7	6	5	5	5	5	5	6	1	2	1				
52	J.Heeringa		70	1	1	0		3	3	0		6	4	15			3		
54	T.S.Draaijer, I.Jonker	D.Noordenbos	80	10	10	5	3	5	4	1									
55	P.Keizer, Tj.vd.Veer	P.A.Keizer	110	35	33	15	11	20	16	12	8	12	5	15	2	10	5	2	5
56a	I.Schram	B.de Witte	70	16	16	6	6	7	7	1	1	4		6		6	4	2	
56b	J.de Vlas, G. Gjaltema	C.Aardema	60	4	4	12	3	10	6	4	2	10		10	1	10	6	1	
58	A.Kuiper	A.Dijkstra	325	19	16	0		18	15	0		12	3	35		7	9	2	
60	P.Fopma			Geen gegevens ontvangen															
61	A.Bootsma		60	6	6	8	8	9	6	4	4	12	4	17	1	3	3	2	
62	J.de Vlas		60	1		1	1	3	3	1									
64	J.Mulder	O.Mulder	90	2	2	0		7	6	0		6	4	8		4			
65	J.Baukema, Y.Zijlstra	J.A.Klazinga, M.Bakker	118	20	22	1	1	8	7	3	3	5	2	10	1	2			5
66	W.Mulder		60	6	6	0		12	9	0		8	2	14			1		
69	B.Vos, K.Walburg	K.Stapensea	80	8	8	6	6	5	5	6	6	6		8	2		1	2	
70	K.Nauta	T.Nauta	0	0		0		0		0									
	Gedeelte Minnertsga																		
80	H.Hoekstra, G.Hoekstra	Erik Hoekstra, W.Hoekstra	80	15	13	0		5	4	0		7	2	8					
81	A.de Vries	R.Faber	40	17	17	0		6	6	0		9	3	11			2		
82	H.W.de Vries	H.H.de Vries	115	13	13	0		9	9	0		9	5	22					
83	W.de Vries, R.de Vries	S.R.Faber	67	18	18	3	3	7	7	0				7		1			
84	H.Hoekstra, G.Hoekstra	Erik Hoekstra, W.Hoekstra	110	12	9	2		4	3	1									
85	A.de Vries	H. de Vries	90	16	8	0		0		0			14	4					

MK = Meerkooet
WH = Waterhoen

WE = Wilde eend
SL = Slobeend

KU = Kuifeend
BE = Bergeend

VL = Veldleeuwerik
GP = Graspieper

Meldingen van de wachters

Door **Peter Rienstra**
Tekening **Albert Kok**
Foto **Hendrik Leijenaar**

Rayon 3: Houtsma, Steinvoren en Terpstra

hebben tussen 15 maart en 1 april regelmatig een witte reiger waargenomen tussen Ried en Slappeterp. Tevens zagen zij geregeld enkele foeragerende lepelaars.

Rayon 4B: Wilken en Hiemstra

melden dat alle grutto's dit jaar zijn verdwenen. Vrijwel alle jongen van de kievit en de scholekster waren binnen een week ook verdwenen. Het vermoeden bestaat dat een buizerd hier een belangrijk aandeel in had.

Rayon 5A: Kamstra en Hollander

Nog nooit tevoren zo'n slecht jaar gehad. Mede door de grote verandering van bouwland naar ééntonig grasland veel minder vogels. Helemaal geen tureluurs meer waargenomen en slechts een paar grutto's die in het rayon niet tot broeden zijn gekomen.

Rayon 6: Wolbers en Lemstra

vonden een tweetal kievitsnesten op een afstand van 15 cm. van elkaar. Een nest met één en een nest met twee eieren.

Rayon 8: J. Bergsma

Hij had in zijn rayon door het vroege maaien veel late legfels van de kievit. Op 21 juni de laatste stokjes verwijderd en toen nog 1 paartje met jongen waargenomen.

Rayon 9A: K. en K.S. Plat en Hoekstra

Op 14 mei een grote groep van ongeveer 75 grutto's waargenomen. Deze zijn waarschijnlijk niet tot broeden gekomen.

Rayon 11A: Tj. Piebenga

In dit gebied heel veel eendennesten gepredeerd. In totaal 3 roekenkolonies in het rayon, op Lankum 26 paartjes, bij de manege 19 paar en bij Herbayum ongeveer 14 paartjes. Positief is dat boer

Hoekstra een brede strook gras heeft laten staan zodat een kievit en 2 paartjes tureluurs hun eieren veilig konden uitbroeden.

Rayon 12B: Klazinga, Bakker, Zijlstra en Baukema

Helaas geen jonge grutto's groot geworden. Erg hoge predatie door blauwe reiger, buizerd en kraaien. Ook een vossenhol gevonden. Een slecht jaar voor de weidevogels.

Rayon 13A: de Vries, Dijkstra, Bouma en Kloostera

Enkele lepelaars in het rayon. Melding van de vondst van een kievitsnest met 5 eieren.

Rayon 13B: Boersma, Bruinsma en Dijkstra

namen regelmatig lepelaars waar. Tevens geregeld een ransuil en steenuil gezien. Twee succesvolle broedgevallen van de heggemus en 1 van de grauwe gors in Dongjum.

Rayon 14A: Bakker en Terpstra

Veel kieviten bezetten pas na 1 april hun territorium. De scholekster kwam laat aan de leg met kleine legfels. Bij zeker 2 paar kieviten was pas het derde legfel succesvol. Er waren 3 paar visdieven. Het enige legfel is gepredeerd. Daarna zijn ze allen vertrokken. Naar het dak van het motel?? Territoriaal gedrag van krakeend waargenomen. Telkens één canadese gans in het gebied en geregeld 1 of 2 lepelaars. Op 15 april vijf regenwulpen en op 18 april twaalf bonte strandlopers gezien.

Rayon 15: vd Meer, Velsma en Haarsma

Hulde aan boer Dokter die er alles aan heeft gedaan om de nesten te behouden. Helaas zijn bij een aantal nesten de kieviten niet terug gekomen.

Rayon 17: de Haan, Helvrich, Syswerda en Fennema

Een harte kreet uit dit rayon. "De rjochter hat it aaisykjen wer ferbean. Mocht dit de kommende aaisykerstiid noch sa wêze dan tink ik der sterk oan op te halden mei de nesoarch. Ik krij elk jier de motifaasje en inspiraasje wer troch it aaisykjen, ik libje der nei ta. Falt it aaisykjen fuort, dan falt der ek neat nei ta te libjen."

Rayon 23B: Jukema en Jukema

Ondanks oplettendheid van de boeren bij het maaien toch nog meerdere nesten van de grutto en de tureluur verlaten.

Rayon 28: Keizer, Postma en Scheffer

Zij hadden op 21 april al de eerste jonge kieviten. Half mei zagen ze nog een groep

Veel meldingen van predatie door blauwe reiger, buizerd en kraai

van ongeveer 20 kemphanen in het rayon.
(foto Hendrik Leijenaar)

Rayon 31: Postma, van Dijk en Boot

Op een aantal percelen waar grutto's zaten, is op 6 april nog stalmest uitgereden. Hierna waren de grutto's verdwenen. Later zijn slechts enkelen terug gekomen. Op 24 juni werd er gemaaid en waren alle grutto's gevlogen.

Rayon 37: de Boer, Agema, Hek en Wytsma

zagen op 20 april de eerste kievitsjongen, toen al 2 dagen oud. De kievit zat vóór 1 april al te broeden. Op 8 mei de eerste jongen van de grutto.

Rayon 39, Harkema en Nauta

maken compliment over de medewerking van boer en zoon Heeg voor de energie die ze hebben gestoken in het vinden en beschermen van de vogels en de nesten.

Rayon 40B, O en J Mulder

Veel minder kieviten in het rayon en van de jongen was na een week niet veel meer waar te nemen. Predatie?

Rayon 46: Hoekstra, Pater(Smitstra) en Dijkstra

Na het maaien zijn helaas veel grutto-nesten gepredeerd door de zwarte kraai. Deze rovers struinden de graspollen af op zoek naar de eieren. Een slagveld, net nu er eindelijk een groot aantal nesten waren.

Rayon 51: vd Woud, Meinsma en Meinsma

melden dat alle nesten succesvol zijn uitgebroed dankzij het later maaien van boer Jorna.

Rayon 55: vd Veer, Keizer en Keizer

Bij het vissen op zee enkele zwemmende kieviten naast de boot gezien. Ook in dit rayon wordt melding gemaakt van het grote aantal kraaien en roeken die de weilanden afstropen.

Rayon 56B: de Vlas, Aardema en Gjaltema

Door de droogte kwamen veel vogels niet aan de leg en door het verdwijnen van de

laatste 2 stukken bouwland in dit gebied waren er tot begin mei geen kieviten. Nog nooit eerder meegemaakt.

Rayon 58: Kuiper en Dijkstra

namen in mei een roepende porseleinhoen waar. Nesten van eenden, een kiekendief en de grauwe gans door vossen gepredeerd.

Rayon 65: Klazinga, Bakker, Zijlstra en Baukema

Hier zijn weinig jonge kieviten groot geworden door de hoge predatie door buizerd en kraaien.

Rayon 69: Walburg, Vos en Stapensea.

vonden een nest jonge vossen in een houtstapel bij Oosterbierum. Bij het vissen op zee enkele zwemmende kieviten naast de boot gezien.

Rayon 84: H, E, G, W. Hoekstra

Helaas weinig jongen zien groot worden, binnen een week waren de meeste verdwenen. In de omgeving zeker 5 broedparen van de buizerd en 3 van de kiekendief waargenomen.

Rayon 85: A. en H. de Vries

Ook hier de melding van de vele buizerds en kiekendieven, wellicht daardoor veel

Bij het vissen op zee zijn enkele zwemmende kieviten naast de boot gezien

minder kieviten en tureluurs in het rayon. In de winter en voorjaar 2 roerdompen waargenomen. In dit gebied regelmatig vossen gezien en 2 burchten met jongen waardoor veel weidevogels zijn vertrokken.

Excursie naar Walsrode

Tekst en foto's Tineke Ypma

Omdat de vogelwacht in 2008 haar 50-jarig bestaan vierde werden er diverse activiteiten georganiseerd, ondermeer een excursie naar vogelpark Walsrode in Duitsland. De excursie was gepland op zaterdag 17 mei 2008.

De flamingo's staan er in de regen een beetje treurig bij.

Even na 7.00 u. vertrekken we met een volle bus vanaf het parkeerterrein Synyco aan de Leeuwarderweg uit Franeker. Er gaan 54 personen mee, merendeels mannen maar deze keer zijn de vrouwen ook goed vertegenwoordigd. De reis duurt ongeveer 4 uren met een korte tussenstop om even de benen te strekken en naar het toilet te gaan. Ook de rokers krijgen nu gelegenheid om buiten een sigaretje of sigaartje op te steken. In de bus krijgen we koffie geserveerd.

De meimaand is tot nu toe droog en zonnig geweest, maar helaas zal daar juist vandaag verandering in komen. Hoe dichterbij Walsrode we naderen, hoe grijszamer de lucht wordt. En als we om 11.00 uur op de plaats van bestemming aankomen regent het al. Niet iedereen heeft op regen gerekend, waardoor het souvenirwinkeltje van het park goede zaken doet in de parapluverkoop. De paraplu's zijn in een mum van tijd uitverkocht. We krijgen 4 uren de tijd om door het prachtige park te wandelen. Eigenlijk veel te kort voor een park van 24 ha. waarin zoveel te zien is. Meer dan 4.500 vogels van diverse pluimage uit alle windstreken zijn er te bewonderen. Met de paraplu in de ene hand en de fotocamera in de andere beginnen we aan onze tour. We lopen langs ruime volières met de meest vreemde vogels en komen bij waterpartijen met vele soorten waad- en watervogels zoals ibissen, flamingo's, lepelaars en pelikanen. We gaan een doorloopbare

vliegghal binnen en volgen het pad dat aan weerskanten begroeid is met struiken en bomen; een paradijs voor vogels. Ze kunnen hier vrij en blij rondvliegen zonder angst voor predatoren en/of voedseltekort. Heel bijzonder is de tropische regenwoudhal waar de natuur van Indonesië is nagebootst. We wanen ons midden in de vrije natuur van Sulawesi. Ook is in het park een "uilenburcht" gebouwd: een ruïne waarin verschillende soorten uilen gehuisvest zijn zoals o.a. de oehoe, de kerkuil en het dwerguiltje. Alle vogelverblijven zien er bijzonder schoon en netjes uit en ook de tuin is keurig onderhouden. Er zijn veel verschillende soorten rododendrons aangeplant en omdat de meeste in mei bloeien, kunnen we ook nog genieten van deze kleurenpracht.

De vliegshow van 12.00 uur gaat niet door vanwege de regen, maar om 14.30 uur, nog net voordat we naar de bus moeten, krijgen we nog een kans om de show met roofvogels en ara's te aanschouwen.

Om 15.15 uur moeten we jammer genoeg weer bij de bus zijn om de terugreis te aanvaarden. Niet iedereen is uitgekoken maar we moeten op tijd in Nieuwe Schans zijn waar in het restaurant "De Poort van Groningen" is afgesproken voor een diner. Het eten smaakt er prima en het is tevens een gezellige afsluiting van een prachtige dag.

Overal staan de rododendrons volop in bloei.

Het grootste vogelpark van Europa

De Kasuare is een loopvogel van bijna twee meter hoog.

Van links naar rechts: een oehoe in de uilenburcht, een karmijnduif en een hoornvogel.

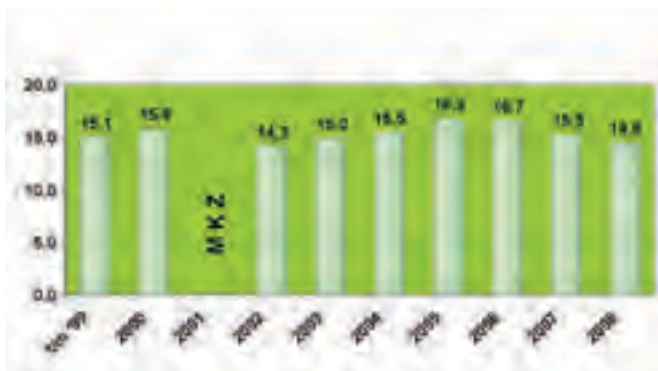

Van links naar rechts: een baardgier, in de tropenhal en een sneeuwuil.

Totalen van de door wachters verzamelde gegevens

Kieviten											Grutto's										
	t/m '99	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	t/m '99	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
getelde broedparen											getelde broedparen										
totaal	1144	1179	MKZ	1036	1145	1186	909	1100	1097	1045	651	485	MKZ	433	456	452	278	432	356	326	
op GRAS	705	337		350	473	400	297	454	382	257	627	472		428	443	434	271	414	347	294	
op BOUW	439	842		485	515	594	446	393	449	482	24	13		5	13	18	7	18	9	32	
op MAÏS				201	157	192	166	253	266	306											
ha nazorggebied											ha nazorggebied										
totaal	7570	7454		7266	7622	7634	5387	6603	7163	7178	6495	4654		4402	4450	4307	3143	4152	3815	3695	
GRASLAND	5150	3842		3830	4428	3929	2803	3735	3685	3125	5131	4140		4187	4309	3900	3017	3803	3652	3271	
BOUWLAND	2420	3612		3094	2962	3420	2416	2421	3069	3491	1363	514		215	141	407	126	349	163	424	
MAÏSLAND				342	232	285	168	447	409	562											
dichtheden per 100 ha											dichtheden per 100 ha										
gemid. totaal	15,1	15,8		14,3	15,0	15,5	16,9	16,7	15,3	14,6	10,0	10,4		9,8	10,2	10,5	8,8	10,4	9,3	8,8	
op GRAS	13,7	8,8		9,1	10,7	10,2	10,6	12,2	10,4	8,2	12,2	11,4		10,2	10,3	11,1	9,0	10,9	9,5	9,0	
op BOUW	18,1	23,3		15,7	17,4	17,4	18,5	16,2	14,6	13,8	1,8	2,5		2,3	9,2	4,4	5,6	5,2	5,5	7,5	
op MAÏS				58,8	67,7	67,4	98,8	56,6	65,0	54,4											

1e kolom is het gemiddelde over de periode 1968 t/m 1999 (32 jaar)

Gemiddeld op gras- en bouwland

Gemiddeld op grasland

Ljip (Kievit)

De meeste vogels hebben last gehad van het koude voorjaar. Hierdoor zijn de resultaten bij drie van de vier weidevogelsoorten opnieuw fors minder dan de voorgaande jaren. Bij de kievit zien we dat de dalende trend van de afgelopen drie jaren zich verder doorzet. Het totaal aantal getelde broedparen is vergelijkbaar met de aantallen van 2002. Daarna zijn er twee topjaren geweest, waarna er weer een daling is ingezet. We zitten met de aantallen broedparen ca 9 % lager dan het langjarig gemiddelde over de eerste dertig jaar dat wij nazorg doen. Verder valt op dat er sinds 2002 in ons wachtgebied ca 100 kieviten (28%) minder op grasland broeden. Deze zijn allemaal naar het maïsland verhuisd. De dichtheid is hier vele malen groter dan op grasland, 8,2 tegen 54,4 op maïsland.

Skries (Grutto)

Het absolute aantal paren grutto's is het afgelopen voorjaar met 30 paren afgenomen. Dat is opnieuw een achteruitgang van 8% in één jaar. Terwijl we het voorgaande jaar ook al een teruggang constateerden van bijna 18%. Als dit zo doorgaat dan hebben we over 6 of 7 jaar geen enkele grutto meer in ons nazorggebied. Als we 2005 buiten beschouwing laten, toen is maar gedeeltelijk aan nazorg gedaan, dan is het werkelijk aantal getelde grutto's nog nooit zo laag geweest. En dat komt natuurlijk niet alleen door het koude voorjaar.

In het midden van de jaren tachtig telden we meer dan 800 broedparen. Dat is nu gedaald tot 326 paren. In 20 jaar is de stand dus meer dan gehalveerd.

Totalen van de door wachters verzamelde gegevens

Scholeksters											Tureluurs										
	t/m '99	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	t/m '99	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
getelde broedparen											getelde broedparen										
totaal	877	876	MKZ	861	828	831	623	719	699	629	257	208	MKZ	208	213	224	154	216	209	191	
op GRAS	470	256		278	360	317	221	349	275	179	255	206		207	211	223	148	202	198	187	
op BOUW	407	620		457	395	422	349	264	320	302	2	2		1	2	1	6	14	11	4	
op MAÏS				126	73	92	53	106	104	148											
ha nazorggebied											ha nazorggebied										
totaal	7323	7523		7382	7148	7412	5635	6446	7096	7060	5830	3773		3863	3799	3713	3027	3793	3962	3178	
GRASLAND	4994	3916		3891	4234	3939	3028	3800	3519	3159	4708	3658		3793	3704	3671	2774	3585	3664	3073	
BOUWLAND	2329	3607		3155	2717	3230	2472	2324	3266	3456	1121	115		70	95	42	253	208	298	105	
MAÏSLAND				336	197	243	135	322	311	445											
dichtheden per 100 ha											dichtheden per 100 ha										
gemid. totaal	12,0	11,6		11,7	11,6	11,2	11,1	11,2	9,9	8,9	4,4	5,5		5,4	5,6	6,0	5,1	5,7	5,3	6,0	
op GRAS	9,4	6,5		7,1	8,5	8,0	7,3	9,2	7,8	5,9	5,4	5,6		5,5	5,7	6,1	5,3	5,6	5,4	6,1	
op BOUW	17,5	17,2		14,5	14,5	13,1	14,1	11,4	9,8	8,7	0,2	1,7		1,4	2,1	2,4	2,4	6,7	3,7	3,8	
op MAÏS				37,5	37,1	37,9	39,3	32,9	33,4	33,3											

1e kolom is het gemiddelde over de periode 1968 t/m 1999 (32 jaar)

Gemiddeld op gras- en bouwland

Strânlip (Scholekster)

Ook hier is de gemiddelde dichtheid van het aantal broedparen per 100 ha het afgelopen jaar opnieuw fors gedaald. Gemiddeld telden we de laatste jaren ruim 11 broedparen op gras- en bouwland. Dat is in 2008 zelfs gedaald tot onder de negen!!

In absolute aantallen hebben we ca 230 broedparen minder dan aan het begin van deze eeuw. Dat is een teruggang van 27% in 6 jaar!!!. Als dit zo door gaat hebben we binnen een aantal jaren ook geen broedende scholekster meer over.

Gemiddeld op grasland

Tsjirk (Tureluur)

Opvallend is dat de aantallen broedparen van de tureluur in verhouding tot de andere soorten minder hard achteruit gaat, hoewel ook hier wel een duidelijke teruggang is te constateren. In absolute aantallen zitten we nu onder de 200 broedparen terwijl dat de afgelopen jaren er altijd net boven heeft gezeten. Sinds het midden van de jaren negentig zaten we zo rond de 210. Eind jaren tachtig lagen de getelde broedparen echter nog rond de 300, met een uitschieter in 1988 toen er zelfs 380 paren zijn geteld.

Het aantal broedparen op bouwland was 4 stuks. Dat is weer wat minder dan in 2007 toen er 11 broedparen op bouwland zijn geteld.

Bewerkt door Auke

Vlaamse Gaai

Tekst en foto **Martinus Hiddinga**
tekening **Sjoeke de Witte**

In de vijftiger/zestiger jaren van de vorige eeuw was het toch wel bijzonder als men in deze contreien een Vlaamse gaai waarnam. Ik kan me herinneren dat deze vogel in mijn jeugd slechts enkele malen in de boomrijke tuin van de boerderij waar ik geboren ben, werd waargenomen en dat zoiets als bijzonder werd ervaren. Voor zover ik weet, is er toen ook nooit een broedgevalesignaleerd.

Deze, van oorsprong schuwe bosvogel, is nu een algemeen voorkomende soort in parken en tuinen, ook in onze omgeving.

De vlaamse gaai komt in onze omgeving steeds vaker voor.

Verspreidingsgebied: vrij algemeen in Europa en Azië. De gaai komt in Nederland voor als standvogel, een vogel die het hele jaar in de omgeving van z'n broedgebied blijft. In het najaar kunnen grote groepen broedvogels uit Noordoost-Europa op bezoek komen. In sommige jaren doen zich in de Benelux echte invasies voor. Noordelijke vogels trekken dan 's winters zuidwaarts.

De vlaamse gaai is één van de meer dan honderd soorten kraaien in de familie Corvidae, maar ook één van de mooiste. De blauw met zwart gestreepte veren aan de

vleugels zijn het meest opvallend aan deze vogel. De gaai is zo'n 33 tot 36 cm groot. Omdat de vlaamse gaai ronde vleugels heeft, lijkt het soms net dat hij moeite met vliegen heeft. Daarbij blijft de vogel graag "uit 't zicht". Hij springt

van tak naar tak, is schuw en men ziet hem vrijwel altijd in een flits een open gebied oversteken om zich dan weer snel in het gebladerte te verstoppen. Hun geluid is onmiskenbaar, een scherp en schrapend "krèèh-krèèh".

De gaaien komen vroeg in de lente bijeen voor de gemeenschappelijke balts. Mannetjes jagen de vrouwtjes door de bossen en pronken met hun kuif fier omhoog en de vleugels wijd uiteen. Hierbij zitten ze zachtjes te zingen. Na een succesvolle hofmakerij volgt de paring.

De gaai maakt in hoge struiken of laag in bomen een nest van kleine takjes en een beetje aarde, daarin worden 4-6 eieren gelegd. Deze lijken op die van de merel: groenachtig met fijne donkere spikkeltjes. Ze broeden gedurende 16 dagen waarna de jongen na ongeveer 3 weken uitvliegen.

De Vlaamse gaai is de bosbouwer onder de vogels. Diverse zaden, maar met name eikels worden bij elkaar gesprokkeld. In het najaar zijn ze druk in de weer met het aanleggen van de wintervoorraad. Per keer nemen ze zes tot acht eikels in hun keelzak mee om die op een geschikte plaats te begraven als een appeltje voor de dorst. De eikels worden één voor één, met een onderlinge afstand van zo'n 20-30 cm op de grond gelegd en met de snavel de grond ingetikt. Daarna wordt de plek met mos, gras of bladeren zorgvuldig toegedekt. Natuurlijk worden deze vruchten later niet allemaal teruggevonden en die krijgen zodoende de gelegenheid te ontkiemen en dan staat er het daarop volgende jaar omstreeks augustus een nieuw eikenboompje! Het overige voedsel bestaat voor ruim 90 procent uit insecten, slakken, wormen en spinners.

Wij kennen de Vlaamse gaai echter ook als bondgenoot van de ekster en de zwarte kraai: als rover van eieren en nestjongen van zangvogels. In onze tuin zijn de laatste jaren ook regelmatig de nesten van de merel en de heggenmus slachtoffer geworden van de criminele activiteiten van de Vlaamse gaai, terwijl ook jonge mezen smaakvol werden opgepeuzeld...

Op het moment van schrijven (september) houden ze zich gelukkig weer bezig met andere zaken: het leegplukken van de eikebomen, die her en der in de omgeving staan. Uit het raam kijkend zie ik ze weer wegvliegen met de eikels van de burens.

De eieren van de vlaamse gaai lijken veel op die van de merel.

ADVERTENTIE TELENGA

Vogels op en rond Terschelling

Tekst **Peter Rienstra**
Foto's **Arie Ouwerkerk**

Onder bovenstaande titel werd op donderdag 20 november onze traditionele dia-avond gehouden in "De Doelen". Om ons jubileumjaar goed af te sluiten was Arie Ouwerkerk uitgenodigd om iets te vertellen en, belangrijker, wat te laten zien van de enorme diversiteit aan vogels die op Terschelling zijn waar te nemen. In een volle zaal begint Arie Ouwerkerk in de winter met zijn "jaaroverzicht".

We beginnen met een aantal mooie close ups van o.a. de barsijs en de prachtig gekleurde goudvink in een besneeuwde dakgoot. Daarna zoeken we de haven op om de zwarte zeekoet en parelduiker te bewonderen. Even verder, achter de duinen bij de dodemanskisten, zijn grote groepen smienten bij elkaar met tussen het riet een enkele wintertaling. Een imposante vogel is de wilde zwaan, een vrij zeldzame verschijning op het eiland en nu gespot bij de ijsbaan van Lies. Langs het strand zien we verschillende meeuwen. Arie vertelt dat het verenkleed van de diverse meeuwen vele jaren kan verschillen. De grotere meeuwen soorten doen er 6 jaar over om volgroeid te raken terwijl de kleinere soorten hier slechts 3 jaar voor nodig hebben.

Dan komen ineens andere "vogels" voorbij. Toeristen en eilandbewoners op het strand. Op 10 februari 2006 spoelden er op Terschelling een aantal containers aan met sportschoenen. Een tweetal containers waren door de storm opengeslagen met als gevolg dat het strand over 7 km. bezaaid was met schoenen, de zware vooraan en de lichte verder op het strand. Velen hebben hun voorraad schoenen zo aangevuld dat ze zelfs nu nog te koop worden aangeboden.

We vervolgen onze reis over "Skylge" naar de Striperpolder waar vele soorten ganzen fourageren. We zien de grauwe gans en een grote groep brandganzen die met honderden

de polder bevolken. De winter wordt afgesloten met een sneeuwdag op het eiland. Op 5 maart 2005 viel er 15 cm sneeuw en krijgen we schitterende plaatjes te zien van het eiland onder de sneeuw. Ook de vogels vallen meer op met een witte achtergrond. We zien de prachtig gekleurde putter die zich tegoed doet aan de elzeknoppen, de kramsvogel en de keep. Het laatst genoemde vogeltje wordt ook wel de vervanger van de vink in het noorden genoemd. Hoe verder je Scandinavië inkomt hoe minder de vink voorkomt en de keep steeds talrijker wordt.

Het voorjaar nadert en we krijgen haarscherpe foto's te zien van 2 "hijen" in de vlucht. De kieviten zijn weer terug. Ook de tapuit is er weer. Deze komt op het eiland steeds minder voor door de achteruitgang van de konijnen. Dit vogeltje broedt voornamelijk in de konijnenholen. Roofvogels zijn er ook te bewonderen, o.a. de slechtvalk en het smelleken. Het smelleken is een conditioneel sterke vogel. Hij mat zijn prooi af, om dan toe te slaan. Deze "rover" slaat zijn prooi alleen in de vlucht, want hij kan op de grond niets te pakken krijgen. Hij jaagt dan ook vaak tezamen met de kiekendief. Die jaagt de vogels op waarna het smelleken kan toeslaan.

Door de veranderende vegetatie is er de laatste tientallen jaren een verandering in de kiekendieven populatie gekomen. De blauwe kiekendief verdrong de grauwe en nu zien we dat de bruine de blauwe weer verdringt.

Een bijzondere waarneming is die van de kortteen leeuwerik. Meer gewoon zijn de grote groepen rosse grutto's welke met duizenden tegelijk overkomen. Met foto's van de kleine mantelmeeuw, die met ongeveer

Door de veranderende vegetatie zijn er veel meer blauwe kiekendieven op het eiland.

2500 paar de bosplaat bevolkt, besluiten we het eerste deel van de reis over Terschelling.

Na de pauze vervolgen we onze trip met andere gevleugelde wezens. We krijgen een serie foto's van een libel te zien: de blauwe glazenmaker. Deze verandert in ongeveer 4,5 uur van pop naar libel, prachtig in beeld gebracht. Wat opvalt, is dat de blauwe glazenmaker vooral groen is. Vervolgens vliegen de parelmoervlinders voorbij. Een soort die steeds minder voorkomt op het eiland.

Terug naar de vogels. We zien als eerste de kleinste fuut van Nederland: de dodaars. Dit watervogeltje broedt soms tot wel 3 keer per jaar in de periode van april tot september. De plevieren zijn er ook volop. Mooi is het te zien hoe een goudplevier een enorme zager uit het slik trekt. En hoe de steenloper, met de toepasselijke Engelse naam "turnstone", onder de stenen zijn kostje bij elkaar scharrelt. Ook van de zeldzame paarse strandloper zien we schitterende plaatjes. De franjepoot komt voorbij vliegen en in het najaar wordt Terschelling soms bedolven onder de vluchten gekraagde roodstaarten.

Weer naar de "vreemde vogels". Vlak bij het "heartbreak hotel" zien we een aantal fotografen in de duinen zitten. Ze zitten te wachten op de vogels die langs het strand voorbij komen. Zo zien we de kleine jager, een vogel die achter meeuwen met prooi aan vliegt in de hoop dat ze deze verliezen zodat hij dit in de vlucht op kan pikken. In Noord Holland zien ze niet goed wat de kleine jager dan vangt en hebben ze hem de bijnaam "schetevanger" gegeven.

De mooi getekende drieteenmeeuw zweeft over de woeste golven, duidelijk herkenbaar aan de zwarte "M" of "W" boven op zijn vleugels. Vervolgens komen over de golven van de branding ook nog de grote jager en enkele drieteenstrandlopers voorbij. Na zo'n fotosessie langs een

onstuimige kust is het wel noodzakelijk de apparatuur goed te reinigen.

Terug achter de duinen zien we een heel algemene vogel: de koperwiek. Deze komen soms met duizenden tegelijk langs vliegen. Dan kijken we plotseling in de mooie gele ogen van de sperwer en zijn collega rover: het jagende smelleken. Vaste bezoeker op dezelfde paal is de slechtvalk. Zagen we hem eerst samen met een grauwe gans, nu is hij aan het uitbuiken en daardoor gemakkelijk te fotograferen.

Op weg naar een volgende locatie fietste onze verteller bijna over een sneeuwgorst heen. Natuurlijk snel afgestapt. Het vogeltje bleef mooi zitten en dus op de knieën op het fietspad om een paar foto's te maken.

Het goudhaantje is op het eiland ook vaak waar te nemen en zo in het riet gefotografeerd ziet hij er schitterend uit. Dat geldt ook voor de opnames van het zeldzame bladkoninkje.

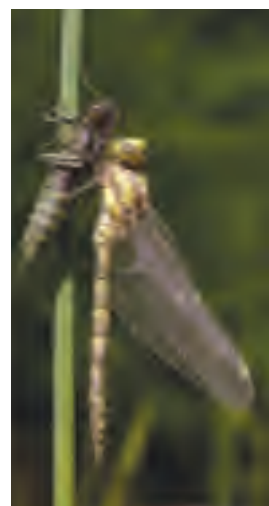
Regenen kan het ook op het eiland en op zo'n troosteloze dag zien we vanuit de auto de bladkoning die om de 45 minuten naar een melkdistel vliegt om daar enkele luizen uit te pikken en daarna weer weg te vliegen. Een meer kleurrijk plaatje is die van de pestvogel die vooral in het najaar op zoek is naar de rozenbottel en de nog resterende lijsterbessen.

Langs de kust komen groepen kleine alken langs vliegen. Bijzonder want deze zijn door de storm afgezwaid en gaan nu weer terug richting Engeland. De aalscholvers van het eiland zijn er het hele jaar en vinden hun nestgelegenheid op de grond. Het is inmiddels november en de winter staat weer voor de deur. Het is zulk hoog water op West dat de boten niet kunnen aanmeren. Met nog een laatste blik langs het strand waar enkele franjepoten nog heen en weer lopen en een vaal stormvogeltje zich nog laat zien besluit Arie Ouwerkerk de avond en zijn rondje over het eiland.

Links: Een sneeuwgorst waarvan er soms duizenden op Terschelling landen.

Onder: De kleurrijke pestvogel doet zich te goed aan de rozenbottels.

Onder: De blauwe glazenmaker net nadat hij uit de pop is gekropen.

Ras Project “Ljip”

Tekst en foto's Jan Plat

Na de nodige voorbereidingen was het vrijdag 18 april weer zover dat we onze eerst vangpoging zouden wagen. We hadden voor 1 april 2 nesten gevonden met complete legsels en hebben de gok genomen om deze maar te laten liggen. De nesten lagen op plaatsen waar je ze niet direct zou verwachten. Dat kan ook de reden zijn geweest dat ze nog niet waren gevonden.

Sommige scholeksters hebben wel een heel prominente snavel. Deze is maar liefst 84 mm lang.

Meestal vangen we de Ljippen onder een zeefkooi maar op deze avond hadden we gekozen voor een inlooptkooi. Onze ervaringen met dit soort kooien waren niet al te best. Het kwam verschillende keren voor dat als we op deze manier aan het vangen waren, de kievit er ook zo weer uit liep. Maar een kwartiertje nadat we de kooi geplaatst hadden kwam er al een “Ljip” terug. Zij keek even wat voor vreemd ding er nu weer stond. Maar na twee rondjes om de kooi liep de dame (wat later bleek) er zo in en ging rustig op de kunststijlen zitten broeden. Dit was de eerste van hopelijk een mooi seizoen.

Ondertussen was ook bij het andere nest een “Ljip” geland. Ook deze had er geen moeite mee om er in te lopen. Ze bleek zelfs al een ringetje om te hebben.

Totaal vingen we het afgelopen seizoen 30 adulte kieviten waarvan 3 eerder door ons geringd en nog 9 jongen.

Scholekster project

Sovon Nederland en Vogelbescherming organiseerden in 2008 het jaar van de scholekster. Dit is een opvallende vogel die bijna overal in Nederland broedt. Maar het gaat niet zo goed met onze scholeksters. Er is de laatste jaren een forse teruggang. De aantallen nemen zelfs nog sneller af dan die van de grutto. Nederland herbergt ca. 1/6 deel van de wereldpopulatie. In de Waddenzee overwinteren nu ca. 150.000 scholeksters waarvan er 30.000 in Nederland broeden. Vanaf 1990 zijn de aantallen broedparen echter gehalveerd. Over de oorzaken van de achteruitgang tast men nog in het duister. Er zijn veel mogelijke oorzaken zoals: de mechanische kokkelvisserij, de Delta werken, de Japanse oesters en de intensieve landbouw. Overstromingen van de kwelders in het broedseizoen kunnen ook het broedsel van een seizoen volkomen vernietigen. Dit kan een direct gevolg van de klimaatveranderingen zijn.

De eerste levensjaren komen scholeksters niet tot broeden maar verzamelen zich in het voorjaar op een zogenaamde soos. (Grote groepen bij elkaar, vooral langs de Waddenkust).

Een scholekster is na ca. 3 jaar vruchtbaar en kan wel 30 jaar oud worden. De scholekster is heel trouw aan zijn territorium en ze voeren hun jongen ook binnen dit territorium. Daardoor is het broedsucces gemakkelijk vast

Er is bij een scholekster geen verschil te zien tussen mannetjes en vrouwtjes, ze lijken sprekend op elkaar

Zou het een eerder door ons geringde zijn of hadden we nu toch een vogel die ergens anders was geringd? Het bleek een Ljip te zijn die we zelf hadden geringd op 13 mei 2000. De eerste keer dat we haar vingen was op nog geen 50 meter van de plaats waar ze nu haar nest had. De vraag blijft dan toch: “Waar heeft ze de voorgaande jaren genesteld, of hebben we haar niet kunnen vangen?”

te stellen. Bij jonge dieren is de plaatstrouw echter niet absoluut. Het is niet bekend waar de scholeksters broeden die in de winterperiode in het kustgebied zijn geringd.

Het leek ons dan ook een mooie gelegenheid om aan dit project mee te werken. Bovendien is het zeer goed te combineren met het Ras project.

In de Waddenzee overwinteren nu ca. 150.000 scholeksters waarvan er 30.000 in Nederland broeden

Op zaterdag 15 maart zijn we naar Heteren geweest waar het project werd gepresenteerd. We hebben toen met Kees Oosterbeek van het Sovon afgesproken om op onze bijeenkomst van het Ras project in april ook de scholeksters te bespreken. Na een uitgebreide voorlichting over o.a. combinaties van kleurringen en de biometrie van de vogel hebben we later nog een praktijkavond gehad. Deze vond plaats op dinsdagavond 13 mei in Augstbuurt, wat tegen de grens van Groningen ligt. Deze avond werd gelijk een succes want we vingen 6 scholekster zodat we genoeg materiaal hadden om te vergelijken. Onder het toezicht van Kees Oosterbeek konden we de kleurringen aanbrengen en de vogels meten. Na nog uitleg over het invullen van de formulieren was iedereen enthousiast om ook scholeksters te gaan ringen. Onze ringvergunning is aangepast met de vermelding dat we ook de scholekster mogen vangen.

Op vrijdag 23 mei ondernamen we de eerste poging. Nadat we de kooi hebben gezet gingen we in dekking niet ver van het nest. We sloten een weddenschap over hoe lang het zou duren voordat we hem/haar zouden vangen. Riemer was de gelukkige; hij zat er maar 5 minuten naast. Al met al stond de kooi er nog maar 5 minuten. Dat je dan toch heel wat anders in de hand hebt als een kievit blijkt wel uit het gewicht. Dat ligt bij een "ljip" zo tussen de 190 en 240 gram. Deze scholekster was gelijk

545 gram. Verder viel op dat ze bij het ringen nogal vaak iets afscheidten wat niet te fris ruikt. Gelukkig gaat Jan Marra, als assistent-ringer, regelmatig mee. Dat hij erbij is, komt dan ook heel goed van pas.

Er is bij een scholekster geen onderscheid te maken tussen mannetjes en vrouwtjes: ze lijken sprekend op elkaar. Bij het ringen nemen we 2 veertjes af waar het DNA van wordt bepaald. Van de snavel nemen we verschillende maten: snavelengte, snavelhoogte, punt dikte en punt hoogte. Er zat ook nogal wat gewichtsverschil tussen de verschillende scholeksters. De lichtste woog 448 gram en de zwaarste bijna anderhalf keer zoveel met 618 gram. Ondanks dat we pas op 23 mei met dit project zijn gestart hebben we toch nog 14 adulte vogels en 3 jongen gevangen. We hebben met veel plezier menig uurtje in het veld vertoefd. Als dan na het vangseizoen de balans is opgemaakt is het zeker de moeite waard geweest om er zoveel tijd in te steken.

Scholeksters willen nog wel eens schijten tijdens het ringen. De stank is dan niet te harden. Gelukkig helpt Jan Marra voorkomen dat Riemer Visser flauw valt.

Een jong scholekster van 26 dagen oud.

Het bokje

Door **Riemer Visser**
Foto **Arie Ouwerkerk**

Beschrijving

Het bokje draagt niet voor niets de soortnaam "minus"; het is de kleinste van de snippenfamilie met een lichaamslengte van 17-19 cm en een vleugelspanwijdte van 38-42 cm. Dat is ongeveer 30% kleiner en meer compact dan de poel-snip. De licht vleeskleurige snavel met donkere punt is betrekkelijk kort (4 cm) en

niet veel langer dan de vrij grote kop. Dit is het beste veldkenmerk. De vlucht is langzaam, enigszins aarzelend en rechtlijnig. Haast letterlijk onder de voet vandaan en zonder geluid komt het bokje omhoog om vervolgens zo snel mogelijk weer in de dekking te gaan. Hij laat zich met gesloten vleugels naar beneden vallen die pas op het allerlaatste moment even worden geopend om af te remmen.

De houding is veel minder rechtop dan bij andere snippen, vaak bijna horizontaal. Het bokje drukt zich om aan waarneming te ontsnappen. De rugstrepen geven hierbij een sterk camouflerend effect. De gang is schuifelend, kruipend en stotend, met gebogen poten. Bokjes vormen zelden groepen, ze komen meestal alleen of met hooguit twee of drie tegelijk voor. Het voedsel zoeken doen ze haast altijd in de dekking, in dicht gras of andere lage begroeiing.

Voorkomen

De broedgebieden liggen in noordelijke, subarctische en laaggelegen gebieden. De habitat bestaat uit open gedeelten in de taiga en in wilgen- en berkenbossen, met slikachtige veenbodem. In dit veenmoeras wordt het nest gemaakt op met veenmos begroeide heuveltjes. Droog terrein en plaatsen met dichte boomgroei worden vermeden. Buiten het broedseizoen wordt dezelfde habitat opgezocht. Evenals in de broedhabitat hoeven deze natte, modderige plaatsen niet uitgestrekt te zijn. Een slecht gedraineerde wei, een rivieroever, een duinvallei of een vochtige landweg volstaat. Bij erg slechte weersomstandigheden wordt kreupelhout opgezocht.

Het bokje is een trekvogel. De winterkwartieren liggen in West- en Zuid-Europa, Afrika tot in het noorden van de tropische zone, klein-Azië en van het Midden-Oosten tot in Vietnam. Omdat het bokje altijd erg verspreid voorkomt en het, door de verborgen leefwijze, gemakkelijk over het hoofd wordt gezien, zijn er geen gegevens bekend over de verdeling over de wintergebieden. Men denkt dat het grootste deel van de overwinteraars van West-Europa de winter doorbrengt in de aan zee gelegen landen. In de Noordzeelanden wordt de soort ook wel 's zomers aangetroffen. Men vermoedt dat het hier om overzomerende niet-broeders gaat.

Aantallen

Over de aantallen broedparen zijn, ook weer door de verborgen levenswijze, weinig gegevens bekend. Het aantal broedparen in Zweden en Finland wordt geschat op 28.000, in andere landen zijn er waarschijnlijk veel minder. Door de Zuidwestelijke trekrichting passeren voornamelijk Zweedse en Finse bokjes ons land. Hoewel ze vooral in maart, april, oktober en november op veel plaatsen worden waargenomen, tast men in het duister over de aantallen omdat het altijd om toevallige waarnemingen gaat.

Voedsel

Het voedsel bestaat in hoofdzaak uit water- en landinsecten (springstaarten, kevers, vliegen) en hun larven, weekdieren en wormen. Op zachte, natte grond worden soms trappelende bewegingen gemaakt om dierlijke prooien naar boven te brengen. Ook wordt voedsel aan de oppervlakte gezocht en via het in de grond boren met de snavel. Hierbij beweegt het lichaam ritmisch op en neer. Daarnaast wordt ook plantaardig materiaal gegeten, vooral zaden van Cypergrassen, grassen en biezen. Het voedselzoeken gebeurt waarschijnlijk 's nachts of in de schemering en gewoonlijk solitair.

Voortplanting

Het nest wordt gemaakt op de grond, in korte vegetatie zoals struikgewas en op door water omgeven verhogingen. De nestholte kan tot 5 cm diep zijn en bekleed met gras en bladeren. Er zijn 4 (soms 3) eieren en misschien twee broedsels. Het broeden duurt minstens 24 dagen, kennelijk door het vrouwtje alleen en waarschijnlijk beginnend na het leggen van het laatste ei. Verder ontbreekt elke informatie.

Agrarische Natuurvereniging Fûgelfrij

Door **Herald Hiemstra**
Foto **Auke de Witte**

Vanaf 2004 werkt een groep melkveehouders tussen Achlum en Hitzum met Vogelwacht Franeker e.o. samen, om op hun bedrijven binnen de kaders van een duurzame bedrijfsvoering zoveel mogelijk ruimte te bieden aan weidevogels en andere natuur.

Modern weidelandschap

Laten we er niet omheen draaien. De leden van Fûgelfrij zijn moderne boeren. Nu zien weidevogels graag oud grasland met greppels en hier en daar een plasje water wat maar niet weg wil. Maar dat is niet het doorsnee weidelandschap van deze tijd. Dat zijn over het algemeen grote geëgaliseerde en goed ontwaterde percelen. Een beetje hulp kan de weidevogel in dergelijke omstandigheden dan ook wel gebruiken. Zeker, wanneer je bedenkt dat ergens midden in het 'Fûgelfrij-gebied' het Westerhitzumberbos van Natuurmonumenten ligt, met een grote reigerkolonie. Daarnaast zijn ook andere 'weidevogel-kuikenliefhebbers' als vos, buizerd en torenvalk hier vertrouwde gasten.

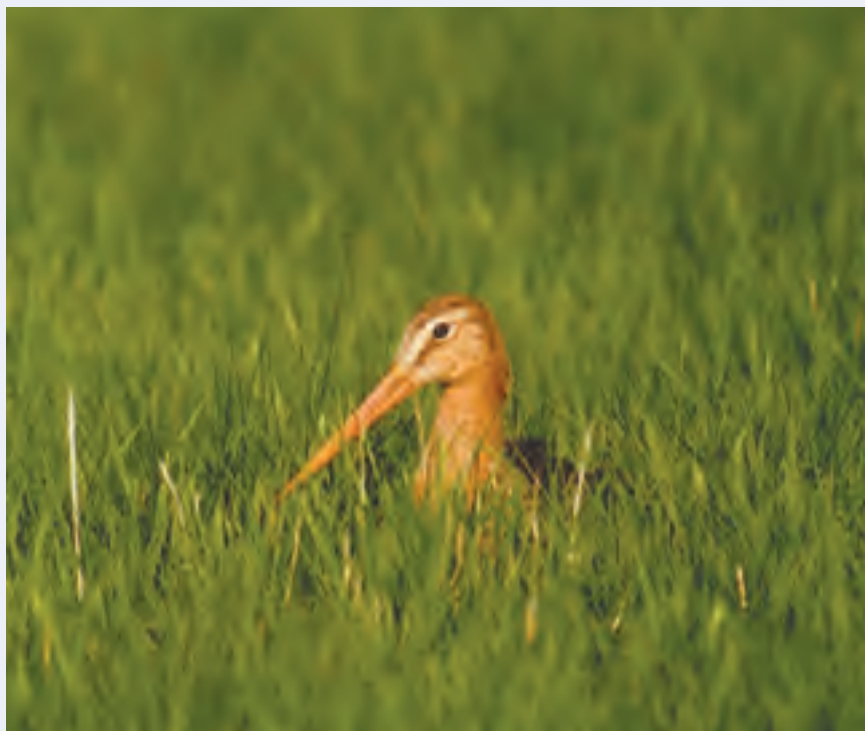
Toen in 2004 een groep boeren onder aanmoediging van de mogelijkheid voor financiële ondersteuning van het weidevogelbeheer de koppen eens bij elkaar stak, was het dan ook van meet af aan duidelijk dat de zorg voor de weidevogels geen gemakkelijke taak zou worden in dit gebied. In de voorbije jaren was het aantal nesten van weidevogels ondertussen ook al gezakt tot net iets boven de minimumdrempel welke nodig was om überhaupt voor de genoemde ondersteuning in het weidevogelbeheer in aanmerking te komen. Kortom: het was nu of nooit!

Resultaat naar tevredenheid

Nu, 4 jaar en vele activiteiten later, zijn de resultaten hoopvol. Terwijl in de media steeds meer ongerust alarm wordt geslagen over de voortdurende teruggang van het aantal weidevogels overal in den lande, zien wij dat deze teruggang bij ons lijkt omgebogen. En dat smaakt naar meer! Maar terwijl wij zien dat er steeds meer aandacht voor effectief weidevogelbeheer komt, merken wij tegelijkertijd dat ons gebied door de provincie min of meer opgegeven is.

Toekomst onzeker

Wie in de toekomst nog voor de standaard financiële ondersteuning vanuit de provincie (PSAN) voor weidevogelbeheer in aanmerking wil komen, moet ofwel op een kaart ingetekend staan als 'weidevogelkerngebied', ofwel aantonen dat er nu al een fors bovengemiddeld aantal

weidevogels in het gebied aanwezig is. Fûgelfrij is helaas (nog?) niet als weidevogelkerngebied aangemerkt en zolang er geen extra ondersteunende maatregelen kunnen worden geboden, zal ook het aantal weidevogelbroedparen onvoldoende blijven. Is het de reigerkolonie die ons de das om doet of heeft de provincie geconcludeerd dat moderne melkveehouderij per definitie niet samengaat met weidevogels? Nee, het is geen van beide. De genoemde kaart met weidevogelkerngebieden is gebaseerd op het aantal grutto's dat er in 2006 in een bepaald gebied zaten. De grutto dus als 'indicatorsoort' voor potentieel veel weidevogels. En die grutto zit er bij ons nog te weinig. Ach, we begrijpen het wel, maar we zullen toch onze stinkende best doen om de provincie te overtuigen dat wij in onze huidige samenwerking met Vogelwacht Franeker e.o., maar ook met bijvoorbeeld Natuurmonumenten en de jagers in ons gebied best meer ruimte kunnen en willen maken voor weidevogels.

Heeft u vragen of opmerkingen over de activiteiten van ANV Fûgelfrij? Neem dan gerust contact op met Herald Hiemstra (tel. 0517-641862).

In het gebied van Fûgelfrij zitten eigenlijk (nog) te weinig grutto's om in de toekomst ook als weidevogelkerngebied aangemerkt te worden.

Werkgroep kerkuilen

Door Wobke Vellinga
Foto's Wobke Vellinga
Adri Bakker

2007 konden we afsluiten met totaal 37 jonge kerkuilen. Van 6 jongen heb ik een terugmelding gekregen. Deze hebben het helaas niet overleefd. Hiervan waren drie jongen van fam. Van der Schaar uit Tzummarum. Deze jongen waren vrij laat waardoor er misschien te weinig voedsel was om de acht jongen groot te brengen. Verder waren er nog meldingen van drie dode kerkuilen. Deze hadden geen ring om.

Een jonge kerkuil.

Half mei zijn Jelle Deinum en ik weer begonnen met onze controleronde langs de nestkasten. Het leek een vreemd jaar te zullen worden. Voorgaande jaren waren er meestal rond deze tijd al jongen. Nu troffen wij ook nog kasten met eieren of een paartje wat nog moest leggen. Dit alles kan te maken hebben met te weinig voedsel (hoofdzakelijk muizen) of met de aanwezigheid van predators in de buurt.

Bij de familie Zijlstra in Tzum zijn dit jaar 5 jongen geringd. Net als bij de familie Westra ook in Tzum. Dit laatste was voor ons een nieuw broedgeval. Men had hier al vaker jongen gehad maar hier wisten wij niet van. Ook deze kast is nu bij ons geregistreerd. In Achlum bij de familie Sj. Yntema zijn dit jaar 6 jongen geringd.

Ook een nieuw broedgeval voor ons was dat bij de familie S. de Vries in Harlingen. Hier is door mij in 2006 een nieuwe kast geplaatst. Er zijn in 2008 4 jongen geringd. In de jaren tachtig waren hier ook al enkele broedgevallen geweest. Deze zijn toen door H. Jonker uit Tzummarum geïnventariseerd.

Jelle Deinum uit Achlum had dit jaar drie jongen. Bij fam. Harmsen onder Getswerderzyl, zaten 5 jongen in de kast. Hier staat sinds 2005 een nestkast en dit was het eerste broedsel. Helaas waren de jongen ineens verdwenen toen ze ongeveer 4 weken oud waren. Dit is waarschijnlijk het werk van een steenmarter. Deze marters beginnen zo langzamerhand een plaag te worden in ons gebied. Een bedreiging voor de kerkuilenpopulatie.

Verder kreeg ik begin september nog een telefoontje van fam. De Vries uit Herbayum. Er zaten vijf jongen in de kast. Deze kast was dit voorjaar door ons geplaatst. Vorig jaar had de kerkuil hier ook al gebroed, ze hadden in de nok van de schuur zelf een nest gemaakt. Er waren toen uilen uit het nest gevallen. Ze hebben nu de nieuwe kast betrokken.

Bij familie Van der Schaar uit Tzummarum zijn 13 september nog 5 jongen geringd. Op 3 oktober zijn we bij J. Kingma in Arum geweest. Bij een eerdere controle in september zaten er 7 jongen in de kast en waren er twee bezig uit hun ei te kruipen. Nu waren er nog 4 jongen over, waarschijnlijk door voedseltekort. Deze jongen zullen wij in oktober nog gaan ringen. In het voorjaar zijn hier ook al 3 jongen geringd. Deze kast hoort eigenlijk bij de regio Bolsward maar omdat deze boerderij dicht bij ons gebied ligt hebben wij in overleg deze kast opgenomen in onze regio.

Dit brengt ons op een eindstand van 35 geringde kerkuilen. Dit jaar zijn er twee oorkondes uitgereikt voor 5 succesvolle broedsels. Dit was aan de fam. Van der Schaar uit Tzummarum en aan de fam. Zijlstra uit Tzum. Hier heeft ook een stukje over in de Franeker Courant gestaan. Naar aanleiding van dit artikel hebben ook veel mensen meldingen van uilen doorgegeven.

We hebben dit jaar nieuwe nestkasten o.a. in Franeker en Tzum geplaatst. Hierdoor hebben wij nu 22 geregistreerde nestkasten in onze regio. Alle nestkasten worden door ons tweemaal per jaar gecontroleerd en als er jongen zijn worden deze geringd.

Hierbij willen we de ringgroep en alle netkastbezitters bedanken voor de goede samen- en medewerking. In de omgeving van Harlingen, Wijnaldum en Tzummarum/Firdgum zouden wij nog wel nestkasten willen plaatsen. Om zo in dit gebied ook voldoende nestgelegenheid aan te kunnen bieden. Mochten er nog mensen uit die regio zijn die belangstelling hebben voor een nestkast neem dan gerust even contact op.

Ransuilen

We beperken ons niet alleen tot de kerkuil. Ook hebben wij aandacht voor andere uilensoorten en roofvogels.

Jelle had gehoord dat er in Achlum een ransuilpaartje een eksternest wou kraken om er eieren in te leggen. Dit bleek een groot gevecht te zijn geweest maar is door de ekster gewonnen.

Het ransuilpaartje probeerde toen even verderop eieren op een tak te leggen maar die rolden er af. Ik weet dat ze ook wel in halve eendenkorven broeden. Richard Bootsma van de Welkoop stelde een korf beschikbaar. Jelle en ik hebben deze op een avond in de boom geplaatst. Helemaal zijn de ransuilen er niet in gaan broeden. Wel kreeg ik later nog een bericht van Peter Yntema uit Achlum dat er een ransuilpaartje bij hem in de bomen zat te broeden. Misschien het paartje uit het dorp? Hier hebben we op 17 mei 3 mooie jongen geringd.

Ilse, Mirthe en Janine Yntema uit Achlum tonen vol trots de drie jonge ransuilen die bij hen zijn groot geworden.

Gierzwaluwproject Sexbierum

Door **Arend Kuiper**

Na een tocht van 7.000 kilometer vanuit hun winterverblijf ten zuiden van de evenaar arriveerden begin mei de eerste gierzwaluwen weer in Sexbierum.

De vogels die hier weer terug komen zijn meestal de paartjes die hier in voorgaande jaren ook hebben gebroed. Zij zoeken onmiddellijk het nest van het vorige jaar op. Het nest wordt opgeknapt met haren, sprietjes, zaadpluis, veertjes e.d. die in de lucht zweven. Het geheel wordt met speeksel aan elkaar gekleefd tot een klein hard kommetje. Hier worden vanaf de tweede week van mei 2 tot 3 witte eieren gelegd. Deze worden beurtelings door het vrouwtje en het mannetje worden bebroed. Na ongeveer 20 dagen komen de eieren uit, de jongen zijn de eerste 10 dagen blind en kaal. De ouders voeren de jongen met insecten die zij al vliegend vangen. Per dag kunnen de volwassen gierzwaluwen wel 20.000 insecten vangen voor de jongen en voor eigen levensonderhoud. De gevangen insecten (meestal bladluizen, vliegende mieren en zweefvliegen) worden in de keelzak

verzameld en tot een bal gevormd, hiermee worden de jongen gevoerd. Op mooie zomerdagen brengen de ouders tientallen van deze voedselballen naar het nest. Na 6 weken, rond 25 juli, vliegen de jongen uit en moeten direct vanaf dat moment foutloos kunnen vliegen. Ze zullen dat zonder onderbreking de eerste jaren blijven doen tot ze geslachtsrijp zijn. Men vermoedt dat de jongen de eerste avond na het uitvliegen al deelnemen aan de nachtvlucht die op 3 tot 5 km hoogte plaatsvindt. Hier cirkelen de gierzwaluwen in groepen rond in een soort halfslaap en laten zich meevoeren op de thermiek. Vanaf eind juli gaan de meeste gierzwaluwen weer naar hun winterkwartier. Een enkele laat gestarte broedvogel kan nog wel tot eind augustus op de broedkolonie aanwezig zijn. In 1993 zijn we begonnen met 14 broedparen op het dak van het verenigingsgebouw. Dat aantal was in 2004 teruggelopen tot slechts 3 paartjes. Gelukkig gaat het de laatste jaren weer iets vooruit. In 2008 hebben 8 gierzwaluwen hun jongen op dit dak uitgebroed.

Stekelbolletjes

Door Ids Schram

De egel is een algemeen, wijdverbreid zoogdier uit de familie der egels (erinaceidae). De egel is een bekende verschijning in onze tuinen. Hij is vooral bekend om zijn stekelvacht en zijn gewoonte om zich bij gevaar op te rollen.

Een egel is ongeveer 22 - 27 cm lang. Ze hebben een staartje van 15-30 mm en worden 12 tot 15 cm hoog. De egel kan in gevangenschap maximaal 8 tot 10 jaar oud worden, maar in de vrije natuur slechts ongeveer 4 tot 6 jaar. Het gewicht is tussen de 400 en 1200 gram. De rug van de egel is bedekt met ongeveer 6.000 stekels van 2-3 cm en bij bedreiging rolt de egel zich op tot een bal. Hij wisselt zijn stekels zelden en onregelmatig, gemiddeld gaan de stekels zo'n 18 maanden mee. Deze stekelige bal vormt een goede bescherming tegen natuurlijke vijanden zoals de vos, maar is helaas kansloos tegen auto's.

Een egel in de natuur voedt zich met rupsen, larven, wormen, pissebedden, slakken, oorwurmen, mieren, spinnen, enz. Maar soms ook met een zieke of dode muis. Als hij de kans krijgt neemt hij een nest muizen, kikkers, padden en zelfs af en toe bijen of wespen. Daarnaast staat plantaardig voedsel als fruit en paddenstoelen op het menu. Er gaan zelfs verhalen dat hij ook slangen kan doden, echter dat is nog nooit bewezen. Door hun goede reukvermogen en hun goede gehoor weten ze al deze prooidieren op te sporen. Egels zijn echte nachtdieren, die gemiddeld zo'n 70 gram voedsel per nacht oppeuzelen.

In de herfst, als de temperatuur daalt en het voedselaanbod schaars wordt, gaat de egel in winterslaap. Hij bouwt hiervoor een nest van gras en bladeren. De meeste egels wisselen in de winter meerdere keren van nest. Als hij na ongeveer 5 maanden in het voorjaar uit de winterslaap ontwaakt is hij mager en stram. Dan begint in mei, juni het paar-seizoen. Paren is een langdurig

liefdesspel dat omzichtig maar vooral ook voorzichtig gebeurt zoals u zult begrijpen.

De draagtijd van de egel bedraagt 31 tot 35 dagen. Een worp bestaat uit gemiddeld drie tot zes kale, dove en blinde jongen, echter wel al met (zachte) stekels.

De jongen worden geboren in een nest van gras en bladeren. Soms wordt er gebruik gemaakt van een verlaten konijnenhol. Het zogen en opvoeden gebeurt alleen door het vrouwtje. Jongen

kunnen zich na 11 dagen oprollen, en na 22 dagen verlaten ze voor het eerst het nest.

De jongen worden tot vier tot zes weken gespeend. Daarna worden ze door de moeder verstoten en moeten ze zichzelf maar zien te redden. Egels hebben meestal één en een enkele keer twee worpen per jaar.

Egels zijn solitaire dieren. Soms kan een paartje een nest delen, maar dit is voor een korte tijd. Groepen egels zijn meestal een moeder met haar jongen. Ze hebben geen territorium. Het geluid van egels bestaat vaak uit snuiven bij het eten, en knorren bij gevaar. Van de zintuigen zijn vooral het gehoor en de reukzin goed ontwikkeld. Ze kunnen goed klimmen en zwemmen. De egel smeert zichzelf soms in met schuimend speeksel. Een verklaring hiervoor is nooit gevonden. Waarschijnlijk doet hij het om vijanden te verjagen of om parasieten te doden.

Eén van de belangrijkste doodsoorzaken is waarschijnlijk verhongering tijdens de winterslaap. In stedelijke gebieden, maar ook bij ons op het platteland, is dit het verkeer. De belangrijkste natuurlijke vijand is de das.

Volgens het volksgeloof stelen ze appels op hun ruggen en zuigen ze melk uit de uiers van koeien.....! Om deze redenen werd er vroeger jacht op de egel gemaakt.

Geef een egel nooit melk, zet liever wat water neer. Koemelk is uit den boze voor egels; de lactose in melk wordt niet afgebroken en bezorgt ze daarom hevige diarree. Honden-, of kattenvoer sluit beter aan op zijn natuurlijk voedsel. Toch is het beter om niet in te grijpen en de egel zijn gang te laten gaan.

Het goudhaantje en het raam

Door **Rients Leijenaar**
Foto **Hendrik Leijenaar**

Sexbierum, zaterdag 1 november 2008. Ik sta, als zo vaak, de tuinvogels te bewonderen die druk doende zijn met eten en badden. Twee goudhaantjes eisen al vrij snel de aandacht op. Zoals gewoonlijk zijn ze vreselijk druk bezig met het zoeken naar insecten en het achterelkaar aanvliegen in een tempo waar je alleen al van het kijken moe wordt.

Opeens vliegt het haantje de voorste zeer snel mijn kant op met nummer twee op zijn hielen. Het verwondert mij niet dat ze mijn kant opvliegen want die doortrekkers uit Oost Europa en Azië zijn beslist niet mensenschuw. Maar om rakelings bij mij langs proberen te vliegen, lijkt mij geen slim plan aangezien ik aan de binnenkant van de grote schuifdeurramen van de woonkamer sta. Hij vliegt dan ook pardoes met een doffe klap tegen het raam aan en blijft versuft op de grond liggen. Het vrouwtje ziet dat niet zo zitten en weet op het laatste moment de vliegroute te veranderen. Zij scheert rakelings bij de muur langs en gaat verbouwereerd een eindje verderop in de tuin zitten om te zien wat die stomme kerel van haar nu weer uitvreet. Nou "vreten" doet hij voorlopig even niet. Ik doe de serre deur open en pak hem voorzichtig op en ga een eindje met hem aan de wandel in de tuin om hem te laten zien dat er behalve die glazen deur verder geen vreemde verrassingen in de tuin zijn. Ik zie dat hij al weer behoorlijk bij zijn positieven is en de omgeving goed in zich opneemt. Tijd om mijn hand zo ver mogelijk open te vouwen om hem weg te laten vliegen. Maar mijnheer denkt daar wat anders over. Hij hipt wat in mijn hand rond en maakt geen aanstalten om er vandoor te gaan.

Dan denk ik opeens aan mijn zoon Hendrik die vogels fotograferen als hobby heeft en dan het liefst zo dichtbij mogelijk. Nu denken de meeste vogels in de natuur over dat dichtbij iets anders: "Dichtbij is prima, maar wel zo ver mogelijk bij mij vandaan." Nou, deze handtamme goudhaan hield er een hele andere mening op na. Ik met de goudhaan in de hand naar binnen om Hendrik te roepen voor het maken van wat close ups. De goudhaan draait met zijn kop alle kanten op en vindt de kamer binnenshuis maar een vreemde tuin. Wegvliegen komt echter niet bij hem op. Ik loop weer naar buiten en Hendrik met de camera achter mij aan. Hij maakt een paar foto's, waarbij het goed opvalt hoe vreselijk klein (Europa's kleinste broedvogel!) hij eigenlijk wel is. Hendrik vraagt om de vogel in de haag te zetten zodat hij nog een paar mooie "natuurlijke" foto's van dichtbij

kan maken. Ja mensen, die natuurfotografen bedonderen je waar je bij staat. Maar vooruit, een paar mooie plaatjes van een goudhaan van dichtbij is nooit weg. Waarschijnlijk heeft de goudhaan de vraag begrepen want net als ik hem in de haag wil zetten vliegt hij omhoog, bedenkt zich en gaat pardoes 1 meter voor mij in de haag zitten op de plek waar wij hem juist wilden neerzetten. Snel werden de nodige plaatjes geschoten want je weet maar nooit hoelang zo'n beestje nog mee wil werken. Nu die medewerking was er tot het eind aan toe. Toen we genoeg foto's gemaakt hadden gingen we weer naar binnen. Tot mijn verbazing zag ik door het keukenraam (hooguit 15 seconden later!) dat het hele ritueel van fladderen, zoeken naar eten en elkaar achterna vliegen weer was begonnen. Ik ben maar niet weer naar de kamer gelopen veel te bang dat hij mij achter de serre deur zou herkennen en van pure blijdschap pardoes weer tegen de deurruiten op zou vliegen. Natuurlijk wil niemand zo'n sterk verhaal geloven, maar gelukkig hadden we de foto's nog!

Nestkastenproject 2008

Door Hein de Boer

In het kader van het project "Vogels en Natuur" voor al de basisscholen in de gemeente Franekeradeel, in verband met het 50-jarig jubileum van de wacht, zijn aan deze scholen 200 nestkastjes geschonken ter stimulering voor broedzorg van tuin- en andere vogels.

Overige meldingen

Ondanks nogal wat kaalslag om de boerderij van Hiddinga was de bezetting van de nestkastjes naar behoren. Ook werden twee nestjes van de vink en een nestje van de kwikstaart gevonden. In Peins viel uit het kunstnest van de huiszwaluw een volgroeid jong met maar één vleugel. In het Zweinsersbos zijn 5 paartjes van het winterkoninkje waargenomen. Tevens een broedgeval van de grote bonte specht, de jongen zijn uitgevlogen. In de Marten Oostwoudstraat zijn drie kunstnesten voor de huiszwaluw, die hoog in de nok zaten, onder de dakgoot geplaatst. Het bleek geen probleem te zijn voor de zwaluwen. Zij hebben dit jaar tweemaal met goed resultaat gebroed. In de Schotstraat zijn twee kastjes met eitjes verlaten. Mogelijk zijn de zwaluwen door hommels verjaagd, die na het schoonmaken van de kastjes deze in bezit namen.

Broedresultaten in nestkasten

Soort vogel	Totaal broedgevallen	Waarvan succesvol
Koolmees	70	70
Pimpelmees	25	25
Ringmus	25	25
Spreeuw	4	4
Bonte Vliegenvanger	-	-
Huismus	2	2
Torenvalk	4	4
Holenduif	1	1
Kauw	3	2
Gekraagde Roodstaart	2	2
Gauwe Vliegenvanger	-	-
Boomklever	-	-
Wilde Eend	12	12
Bergeend	9	9

Broedresultaten in nestkasten en andere kunstnesten

Soort nestkast	Aantal	Binnen bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Klein (voor mezen vlieggat 27 t/m 34 mm)	297	82	215
Normaal (voor spreeuwen en spechten vlieggat ca. 45 mm)	4	-	4
Groot (voor duiven, kauwen, uilen, valken ca. 90 mm)	16	-	16
Selectieve / Half open (voor boomkruiper, vliegenvanger, kwikstaart etc.)	8	2	6
(Berg)eendbussen / -buizen / -korven	19	-	19
Totaal	344	84	260

TOTAALOVERZICHT							
aantal kastjes		Koolmees		Pimpelmees		Ringmus	
		nest	jong	nest	jong	nest	jong
Totalen 2008	297	70	459	25	170	25	89
Totalen 2007	297	80	443	26	148	34	102
Totalen 2006	273	49	248	21	89	14	48
Totalen 2005	274	60	329	16	91	23	90
Totalen 2004	263	71	388	18	112	36	116
Totalen 2003	272	59	406	19	143	41	170
Totalen 2002	260	48	304	15	69	31	112
Totalen 2001	206	38	206	17	108	29	114

DIERENSPECIAALZAAK

DE KORENAAR

Zilverstraat 58, Franeker, tel. 0517-390853, www.dekorenaar.nl

*Sinds 1920
de Korenaar,
een begrip in
vakmanschap en
service gevestigd
in de panden
Zilverstraat 58
(anno 1589).*

DISCUS
DIEREN SPECIAALZAAK

EN HENGELSPORT

slumpoil
brandstoffen smeermiddelen

Van Kleefslaan 8, Heerenveen
Postbus 306, 8440 AH Heerenveen
Telefoon (0513) 65 70 10 Fax (0513) 65 70 19
bestellen@slumpoil.nl www.slumpoil.nl
Gratis bestelnummer 0800-75867645

Castrol

Feest?

Natuurlijk in Bloemketerp

- Bowlingavonden
- Diners
- Buffetten
- Familiefeesten
- Reünies
- Vergaderingen

Info en boekingen: (0517) 39 50 99
www.bloemketerp.nl

Burg. J. Dijkstraweg 3 • Franeker • Tel.: (0517) 395099 • www.bloemketerp.nl

Rene Tolsma maakte deze foto van een bontbekplevier op een braak liggend terrein in de buurt van Franeker.

Ik ben een vogel

*Waarom is een vogel een vogel. Omdat hij kan vliegen? Ja, maar dat kan een vleermuis ook. Omdat hij eieren legt? Ja, maar dat kunnen de schildpadden net zo goed. Omdat hij gek op fluiten is? Ja, maar dat doet mijn buurman ook te vaak. Het belangrijkste verschil met de andere dieren is dat een vogel veren heeft. Ooit waren er wel Dinosauriërs met veren, maar ja die doen al jaren niet meer mee. In de onderstaande lijst staan 15 stellingen over kenmerken van vogels waarvan er vijf **onjuist** zijn. Schrijf de vijf nummers op een briefkaart en win een fraaie VOGELGIDS of VERREKIJKER.*

Schrijf de oplossing van deze puzzel op een briefkaart en stuur deze voor **1 april** naar **A. de Witte, Schouw 2, 8802 NZ Franeker**.

Vorig jaar ging de puzzel over zwarte vogelnamen. Als alle namen goed waren ingevuld ontstond de naam KWIKSTAART. Er zijn 26 goede oplossingen ontvangen. Na loting heeft Jaap Bosgra uit Franeker de vogelgids gewonnen.

- 1 Er zijn ook mannetjesvogels die eieren leggen.
- 2 Vogels poepen wel maar plassen niet.
- 3 Om te kunnen vliegen heeft een vogel twee verschillende spieren nodig, één om de vleugel omhoog te brengen en een om hem naar beneden te slaan.
- 4 Tijdens de slaap tandenknarsen vogels niet.
- 5 Een vogel heeft altijd twee poten.
- 6 De meeste vogels ruien aan het eind van de zomer, maar bijvoorbeeld roofvogels ruien het hele jaar een beetje.
- 7 Vogels zweten niet.
- 8 Een kipfileetje is wit, een vogelfileetje rood.
- 9 Een vogel fluit als hij gelukkig is.
- 10 Een vogel heeft een groot hart. Relatief gezien wel 10x groter dan bij de mens.
- 11 De maximum vliegsnelheid van vogels is ca. 100 km.
- 12 Vogels kunnen vanwege de asymmetrische bouw van vleugels niet achteruit vliegen.
- 13 Een mus heeft relatief tien keer zoveel borstspieren dan Arnold Schwarzenegger.
- 14 In een ei zitten duizenden gaatjes zodat een kuiken kan ademen.
- 15 Ten opzichte van de mens heeft de mannetjesvogel gemiddeld een drie keer zo klein piemeltje.

De invloed van biotoopveranderingen op de vogelstand

Door **Piet Steltman**
Foto **Ids Schram**

Nog niet zo lang geleden bezocht ik een gebied in ons land, waar ik dertig jaar geleden regelmatig struinde over de heide. Het kostte mij moeite om het terrein terug te vinden. De paarse vlakte in augustus van weleer was veranderd in een jong bosperceel. Hier en daar stond nog een pol heide, maar verder werd dit stukje natuur gedomineerd door berkenopslag, jonge eiken en hier en daar een vliegden. Ook mooi, maar ik miste 'mijn' heide met de leeuweriken, wulpen en tapuiten. Een geschrokken ree kruiste mijn pad, in een vliegden speelden de mezen en in een wat grotere eik ontwaarde ik zowaar een grote bonte specht. De oorspronkelijke biotoop was radicaal gewijzigd en daarmee de bewoners van het gebiedje.

De dynamiek van de natuur zelf

Biotoopverandering is iets van alle tijden. De natuur verandert in zich zelf en door zich zelf. Daar komt zelfs geen mens aan te pas. Zo zal een sloot, die niet wordt geschoond, langzamerhand verlanden. Met andere planten dan voorheen, andere insecten en andere vogels. In het voorbeeld van hierboven zal een heideveld, waar de opslag niet verwijderd wordt, langzamerhand dichtgroeien met opslag en uiteindelijk bos worden. En rietland zal verruigen als er niet gemaaid wordt. En met grasland dat niet wordt beheerd is het al niet anders. Die veranderde omstandigheden snijden mogelijkheden af, maar scheppen ook condities waar andere soorten zich wel bij vinden. Zo zullen oorspronkelijke voedselbronnen minder worden of zelfs verdwijnen, nestgelegenheid minder worden of plaatsen om te baltsen er niet meer zijn. Maar altijd komt er ander leven voor in de plaats. Wel zien we dat de diversiteit gaat afnemen. Veel voorkomende soorten die sterker zijn of een groter aanpassingsvermogen hebben, krijgen de overhand. Kwetsbare soorten trekken weg of leggen het loodje.

Ingrijpen door de mens

Er wordt vaak heel negatief gedaan over de invloed van mensen op de natuurlijke omgeving. Zelf ben ik van mening dat die invloed honderden, ja zelfs duizenden jaren lang, heel positief is geweest. Door kleinschalig ingrijpen ontstonden engen of enken, heggen en hagen, akkers, graslanden etc. De diversiteit was er zeer mee gediend, want al die nieuwe omstandigheden waren even zovele biotopen voor plant en dier. In de 19e eeuw zien we een verandering ontstaan. Het ingrijpen van mensen wordt veel grootschaliger en het tempo van de veranderingen neemt enorm toe. Bovendien groeien we in tal en last. Natuur moet wijken voor industrieterreinen en woonwijken. Zandwegen worden geplaveid en daarna geasfalteerd. De aanvankelijk aanwezige gradiënten op en langs deze vaak kronkelende paden maakten plaats voor strakke asfaltlinten met weinig variatie.

De les die we hieruit kunnen leren is, dat niet uitsluitend onze aanwezigheid funest is voor de natuur, maar veeleer de wijze waarop we omgaan met natuur en landschap.

Om welke bedreigingen van biotopen gaat het?

Vaak wordt gedacht dat de bedreigingen vooral zitten in de veranderde klimaatsomstandigheden. Natuurlijk speelt dat een grote rol. Maar ook veel lokale ingrepen doen biotopen veranderen.

• Verlaging van de grondwaterstand.

Verlaging van de grondwaterstand is vaak noodzakelijk om bepaalde agrarische beheersmaatregelen te kunnen toepassen. Verdroging van graslanden of omliggende vochtige heideterreinen is het gevolg. Een gedeeltelijke oplossing zou kunnen zijn om in het winterseizoen en het heel vroege voorjaar de grondwaterstand te verhogen. In de omgeving van mijn vorige woonplaats Amstelveen, kende ik veehouders die hun grasland tot april plas-dras zetten, om bepaalde weidevogelsoorten te laten foerageren. Daarna werd de grondwaterstand weer verlaagd.

• Een ander maairegime.

Door vroeg te maaien wordt het nestelende weidevogels wel heel moeilijk gemaakt. Later beginnen met maaien helpt al veel. Door het plaatsen van nestbeschermers wordt de bescherming zelfs bijna 100 procent.

• Gebruik van bestrijdings- en gewasbeschermingsmiddelen.

Bestrijdingsmiddelen hebben veel vogelleven, met name van de stootvogels heel moeilijk, zo niet onmogelijk, gemaakt. Gelukkig maakt wetgeving op dit punt het gebruik van deze middelen onmogelijk. Maar ook te veel kunstmest doet de eenvormigheid van de akker- of graslandbiotoop toenemen.

Niet alleen de klimaatveranderingen, ook lokale ingrepen hebben grote invloed op de biotoop van vogels

- Het niet meer knotten van wilgen.
Begrijpelijk dat bewoners van het buitengebied uit nuttigheidsoverwegingen geen wilgen meer knotten. Geriefhout is niet meer nodig en wat je toch nodig hebt haal je bij de houthandel. Het knotten van wilgen kost tijd en dus geld. Op die manier verdwijnt de knotwilg uit het landschapsbeeld en daarmee de nestgelegenheid van bijvoorbeeld roodstaartje en steenuil. Gelukkig dat er vrijwilligers zijn die in hun vrije tijd weer aan het knotten slaan.
- Kavelafscheidingen niet langer door heggen en hagen.
Wat voor de wilg geldt, geldt in zekere zin ook voor heggen en hagen. Het is gemakkelijker en goedkoper om een draadomheining te zetten. Maar tal van vogelsoorten gaan zo hun nestgelegenheid en schuilgelegenheid voor gevaar missen. Overigens: wat in het buitengebied op dit terrein gebeurt, is ook aan de orde rond onze stadstuinjes.

Verandering van klimaat

Nog niet zo lang geleden vroeg een buurman mij wat ik vond van de film van Al Gore. Hij hoopte natuurlijk dat ik zou zeggen, dat het allemaal wat overdreven wordt. Maar helaas voor de man heb ik tijdens mijn militaire dienstplicht bij de luchtmacht een meteorologische opleiding gehad. Dat heeft tot gevolg dat ik toch wat meer het klimaat volg dan een gemiddelde burger. En dan bespeur je dat we de laatste vijftig jaar toch echt te maken hebben met een exponentiële toename van de temperatuur. Niet te vergelijken, wat het tempo betreft, met de temperatuurschommelingen in de miljoenen jaren die achter ons liggen. En die veranderingen zullen hun weerslag op natuur en landschap niet missen.

Effecten nu reeds zichtbaar

Nu reeds zijn ook voor natuurliefhebbers de effecten al zichtbaar. Planten en insecten die we tien jaar geleden alleen maar tegenkwamen in mediterrane streken, behoren nu al tot de pioniers van een nieuwe flora van ons land. En met die planten en insecten volgen de vogelsoorten en zoogdieren. Ieder van deze soorten 'zoekt' als het ware een niche waar plant of dier kan leven en zich in stand kan houden. In de laatste jaren zagen we hier de zilvereiger, de koereiger, de zeearend en tal van andere grotere vogelsoorten verschijnen. In hun kielzog zullen soorten als de bijeneter, de scharrelaar, de hop en andere volgen.

De effecten zijn te onderscheiden in:

- meer uren zonneshijns
- heftiger weersverschijnselen
- hogere temperaturen
- grotere hoeveelheden neerslag in korte tijd
- drogere omstandigheden
- meer storm

Al deze factoren zullen van invloed zijn op flora en fauna. Broedgedrag van vogels zal veranderen.

Weidevogels zullen mogelijk eerder tot broeden komen. Maar grotere neerslaghoeveelheden zullen nadelig zijn voor de jongen. Temperatuurverschillen zullen van invloed zijn op de insectenwereld, wat weer een probleem kan worden voor insectenetende vogels. Verdroging zal gevolgen hebben op een soort als de grutto, die het nu al niet gemakkelijk heeft.

Er zullen ook soorten zijn die profiteren van de veranderingen. Denk bijvoorbeeld aan de reigers die niet meer wegtrekken omdat de winters milder worden en ze toch wel hun kostje kunnen opscharrelen. Hetzelfde geldt ook voor de houtduif en de kleine zwaan.

Nog niet precies is te zeggen hoe de nieuwe situatie per soort zal uitpakken. Wel is er overeenstemming over de gedachte dat het in ieder geval zal leiden tot een afname van de biodiversiteit.

En de mens dan....?

En wij dan, zult u zeggen. Waar moeten wij ons op voorbereiden? In ieder geval op een hogere zeespiegel. Aan onze zeewering en rivierdijken wordt nu al gewerkt. Maar ook zal de klimaatverandering gevolgen hebben voor onze landbouw en dus ook voor de voedselvoorziening. We zullen alert moeten zijn op nieuwe ziekten en ziekteverwekkers.

Misschien daarom zullen we uit puur eigenbelang iets moeten doen om de klimaatsverandering te vertragen en zo mogelijk tot staan te brengen. Als we dat allemaal willen en er iets aan doen, moet dat gaan lukken. Ook voor natuur en landschap en de vogels waar we als vogelwachters altijd zo druk mee zijn.

Ten gevolge van de klimaatverandering zal er vaker hevige regenval zijn. Dit kan in het voorjaar in bepaalde gebieden er toe leiden dat jongen massaal verdrinken.

Struinen in de Kale Duinen

Tekst en foto's **Hendrik Leijenaar**

Nu lachen we er om, maar toen... We waren net terug van een weekje Lauwersmeer. Even genoeg van de watervogels dus internet raadplegen voor wat anders. Er werden erg vaak zwarte- en groene spechten gezien in de Kale duinen. Rond middernacht kwamen we erachter dat de eerstvolgende dag onze laatste gezamenlijke vrije dag was. Snel nog even de coördinaten opschrijven. Achteraf misschien wat te snel...

10-10-08 Appelscha

We gingen geheel onvoorbereid op pad. Meestal kijken we toch even naar eventuele routes die je kunt aanhouden en proberen we interessante (foto) plekjes op te speuren. Toen we uit de auto stapten hoorden we de grote bonte spechten al. Even later vlogen ze geregeld over. Pieter ging maar even vooruit met de kleinere lens. Met dat onding van mij ben ik toch te laat. Om zo flexibel mogelijk te zijn liet Pieter de telescoop, kijkers en cameratas bij mij achter. Fijn, ik zag een stukje terug net vlaamse gaaien interessant doen. Laag in het struikgewas dus goede kansen voor een mooie foto. Met de apparatuur

om de nek en schouder strompelde ik die kant op. Toen ik weer omhoog keek landde er net een exemplaar vlak voor me op een tak. Snel de lens richten en... opeens zie ik vanuit een ooghoek Pieter staan te wuiven. Ik maak een standaard afwimpel gebaar en zet de camera aan.

Pieter begon nu ook op en neer te springen. Allemaal leuk en aardig maar ik had hier een vlaamse gaai erg dicht bij en vrij in beeld. Ik bukte dus weer en keek door mijn lens. Nu begon Pieter agressievere gebaren te maken. Ik was het zat. Ik ging recht op staan en wees naar de bosjes, waaruit prompt de vlaamse gaai opvloog. "Zwarte specht" schreeuwde Pieter opeens. Ok, geheel duidelijk. Ik raapte de apparatuur op, ondertussen streek de vlaamse gaai weer neer. Helaas, niet belangrijk genoeg. Misschien zag ik wel nooit weer een zwarte specht! Ik rende zo snel mogelijk richting Pieter. De statiefschroeven drukten in mijn nek en schouder, maar ik had even geen tijd voor pijn. Eénmaal aangekomen was de specht natuurlijk al gevlogen. Balen. Tevens bleek de pijn wel tijd voor mij te hebben. 6 kg stuiterende lens en 3 kg telescoop met statief rustend op een stelschroef in je

schouder brengt wel degelijk schade toe aan het lichaam. Gelukkig kwam de specht terug en stond hij er even later prachtig op. (zij het door Pieter). Geheel tevreden vervolgden we onze weg. Dit zou wat beloven! Nog amper 20 minuten onderweg en meteen al resultaat.

Er vloog een wespendif over. Snel van het pad af en er achteraan. We zagen echt van alles. Tapuiten en boomleeuweriken. Na 3 uur geen pad meer te hebben gezien kregen we honger. Probleempje; het brood lag nog in de auto. Toch maar eens de auto opzoeken dan. Er vlogen roodborsttapuiten langs. Na 4 uur kregen we ook nog eens dorst. Het was erg warm namelijk. Was dat geen kuifleeuwerik? Zo nu en dan kwam je wel eens een pad tegen maar je was er ook net zo snel weer vanaf. Na 5 uur waren we toch redelijk gesloopt. Het rulle zand, de hitte en de inspanning zorgden voor een grote behoefte aan voedsel. "Eh Pieter, jij wist toch waar we vandaan kwamen?"

Om ons heen alleen maar zand en aan de horizon geheel rondom bos. Beetje lastig oriënteren. Nu dan maar één richting aanhouden want we hadden honger als een paard. Iets knalgeels vloog voorbij. Geelgorzen! Al tijgerend er achteraan. 5,5 uur onderweg. Het lopen ging al vrij moeizaam. Na 6 uur was mijn lens echt niet meer te hanteren. Ik had hem al op allerlei manieren vast gehad. Het lopen ging over in strompelen. Na 6,5 uur kwam ik er opeens achter dat ik een kompas had in mijn mobiel. Ja, toen al inderdaad. Na 7,5 uur stonden we dan ook geheel uitgeput en duizelig aan de andere kant van het gebied. Oeps, denkfoutje? Dat deed er ook niet meer toe.

De zwarte specht laat zich net om het hoekje van de boom zien.

Al tijgerend zijn de geelgorzen op de foto gezet.

“Eh, Pieter, jij wist toch waar we vandaan kwamen?”

De staartmees. Een hele lange staart en een belachelijk klein snaveltje.

Terug gaan was onverantwoord. Ik zag de nieuwsbeelden van overvliegende helikopters al voor me. Als ze ons al vonden dan was dat nog niet eens halverwege. Hadden we hier niet familie in de buurt wonen? Al snel had ik het nummer van mijn nichtje in het scherm. Voordat ik op het groene hoorntje drukte realiseerde ik me echter dat haar eerste vraag zou luiden “waar staan jullie?” Ja, da’s een goeie. We keken om ons heen. Er stond een groot bord verderop. Aha, een snackwagen! Die telescoop is ook overal goed voor. Voordat het statief volledig ingeklapt was arriveerden we bij de snackkraam. In een mum van tijd had de eigenaar er een weekomzet bij. Uiteindelijk was het ook niet zo stoer om je als man op te laten halen door je nichtje. Al helemaal niet omdat je min of meer een beetje... Ehhh, ik krijg het niet eens op papier. We liepen terug. Het was al laat en we moesten nog even een zandvlakte oversteken. Ik had wel een zaklamp in mijn mobiel maar of die net zo goed was als mijn kompas. Onderweg hoorden we meerdere keren dat we ons vlak bij een pad bevonden wat ons naar het parkeerterrein aan de overkant zou leiden. Als echte mannen hadden we wel even goed ingeschat op welke hoogte we moesten zijn. We waren bijna trots.

Langs het fietspad vertoefden vele staartmezen. Iedereen kent de lange staart wel. Let ook eens op het snaveltje, dat is net zo belachelijk klein als de staart lang is. Eindelijk, het pad. We hielden even een korte terugblik op de dag. Over soorten die we gemist hadden en over de meevallers. We hadden nog maar net het “Jammer dat...” uitgesproken of we zagen verderop boomtoppen

vol acrobaatjes. Nee, geen mezen dit keer. Tientallen kruisbekken waren druk bezig. Het regende dennenappels. Ik blijf het toch vreemd vinden dat ze met zo’n gekruiste snavel kunnen eten. Even later vloog de hele groep het gebied in. We hadden nog niet echt een goede foto kunnen maken. We keken elkaar even aan. Nee, we moesten deze keer maar op het pad blijven. Het werd ook al donkerder. Foto’s maken gaat dan toch niet meer. Het werd niet voor niks donkerder. We pikten nog net een regenbui mee. Nu was er beschutting zat maar toen we na een kwartier schuilen nog geen stap verder waren gekomen liepen we toch maar door. We hoorden auto’s rijden. Het kon niet ver meer zijn. Plots moest ik denken aan mijn navigatiesysteem.

Dat zat immers in de cameratas. Zou het werken? En ja hoor, mevrouw loodste ons keurig de laatste 200 meter naar de auto. Handig, die elektronica. We hadden het alleen even eerder moeten bedenken. Voordat ik het vergeet: het ging mis met het kompas

omdat ik de nacht ervoor de coördinaten van de westkant opschreef. Het had de oostkant moeten zijn. Gewoon een dom foutje omdat het laat was. Als mannen konden we natuurlijk wel met het kompas omgaan. Of ehh, hadden we ook niet naar de zon moeten kijken of het allemaal wel klopte? Gelukkig hebben we de foto’s nog.

Een kruisbek peutert met zijn verwrongen snavel de zaadjes uit een dennenappel.

Oer it waar yn de aaisikerstiid fan 2008, optekene út it deiboek fan de âlde, kreupele strúnder/aaisiker

Door Klaas Nauta

Waarman Gerrit Hiemstra hat berekkene dat de beide wintermoannen jannewaris en febrewaris dat predikaat eins net fertsjinje. De temperatueren wiene gemiddeld sawat 2 oant 3° heger dan normaal. Mar ja, wat is normaal hjoed de dei.

Op 28 jannewaris seach ik bij Tritsum in keppeltsje ljippen oerkommen.

9 en 10 febrewaris wie it mei 10° suver maitiid en sieten wij bûten oan de kofje.

Maart sette tige bluisterich útein mei in protte wetter (20 mm.) en stoarmige wyn.

Op 3 maart waard it earste ljipaai yn ús lân fûn bij Eemnes.

4 en 5 maart wie nachts de temperatuer om de 0° hinne, op'e middei hagelbuien.

Op 6 maart fûn Marten Scheffer út Hitsum it earste Fryske ljipaai.

7, 8 en 9 maart wie it skier waar bij 8°.

11 en 12 maart suterich mei stoarm út it SW. Gewoan rotwaar.

Op 13 maart makke ik in loopke lâns de kriten wer't ik meastal sykje. In protte beweging seach ik net, wol buordsjes tusken Mantgum en Jorwert mei de tekst: "Verboden eieren te zoeken",

Op 15 maart in koart loopke makke yn dat gebiet, der stie net op it buordsje dat soks ferbean wie. Ik seach myn earste skriezen.

18 en 19 maart buien mei hurde wyn.

20 en 21 maart kâld en hjerstich waar 4 tot 5° mei in protte wetter.

22 maart buien mei snie, yn de nacht -5°

Peaskesnein 23 maart sniebuien, oan 12 oere ta lei it iis yn de sleatten.

Peaskemoandei 24 maart sniebuien 3°.

25 maart Wer sniebuien mei as gefolch 888 km files op'e dyk.

26 maart Knap waar bij 8°. It lân is stronttrochwiet, nachts wer -3°

28 maart Fûgels fleurje wat op, de aaisikers ek, it rint aardich fol.

29 maart Der kaam wer in flap wetter, suterich waar.

Maart wie wiet, somber, en oan de koele kant

31 maart De lêste aaisikersdei 15°, tefolle klean oan, switte en wat rûn it swier yn dat wiete fjild. Hat elk syn quotum helle ?

Samar in pear stikjes út de krante.

Op 11 maart stie yn de krante in ferhaaltsje + foto fan 2 tige frustrearre aaisikers. Se wiene ûnderweis om it earste ljipaai fan Nijefurd te finen, mar in âld roek wie harren foar en snipte har aai. Dat mei dan begrutlik wêze, mar hoe faak wize krekt dy âlde roeken ús de wei ? Nou dan, dus net seure jonges. En as de oerlêst fan roeken, foksen, ielreagers of wat dan ek te grut wurdt, dan sil der wat barre moatte. Mar om no te roppen, dat dy "apparaten" (ik tink dat se de ielreagers bedoele) dizze winter stik foar stik deafrieze meie, dan ropt soks fansels wer reaksje op en wurdt jo leafde foar de natûr net serieus nommen. Al mei al yn myn eagen net sa'n handich ferhaal, it ropt fraachtekens op.

En ja hear, der wie hij al, yn de L.C. fan 17 maart : Harm Niesen mei in ynstjoerd stik ûnder de kop: "Aaisikers". Ik sitearje mar efkes: "De wereld op zijn kop: kraai pikt kievitse van zoekers in... Kievitse van zoekers? Ten eerste zijn het geen zoekers, maar rapers. Zoekers laten de eieren liggen, maar rapers vreten ze op, of verkopen ze illegaal Eierrapers beschouwen kievitseieren als hun persoonlijk eigendom en de natuur als hun vijand". Sok soarte fan hufterige útspraken en misledigingen kinne wij sa stadichoan wol fan dizze man en syn taalgebrûk kin it predikaat "beschaafd" net fertsjinje. Want litte wij earlik wêze, as jo in ljipaai ite, dan frette jo net, jo genietsje derfan. Soe in kursus fetsoenlik taalgebrûk of fetsoenlik ite oan Niesen bestege wêze? Klaas hat syn twifels.

Website Vogelwacht Franeker

Vogelwacht Franeker heeft een eigen website. Sinds september 2008 zijn we online te vinden onder www.vogelwachtfraneker.nl

U kunt hier alle mogelijke informatie over de vogelwacht vinden zoals telefoonnummers voor het geval u een dode vogel met een ring hebt gevonden. Of als er kerkuilen bij u in de boerderij broeden en u wilt hier een nestkast voor hebben. Heeft u een bijzondere vogel of gebeurtenis waargenomen en daar een leuke foto van gemaakt. U kunt dit melden op de site en wellicht wordt uw melding op de site geplaatst.

Ook hebben we een aantal "links" naar andere interessante sites opgenomen. Wilt u iets weten of hebt u iets te melden, maak gebruik van onze website.

Contributie

De contributie voor 2009 is opnieuw vastgesteld op minimaal € 4,50. Een hoger bedrag is uiteraard welkom.

U kunt in ieder geval helpen de kosten zo laag mogelijk te houden door **voor 1 april** uw contributie over te maken met behulp van de bijgevoegde acceptgiro.

Ons rekeningnummer is: **13.04.82.250** **Let op het nummer is gewijzigd!!!**

Leden die na 1 april nog niet hebben betaald ontvangen een herinneringsacceptgiro. Dan geldt een minimum bijdrage van € 5,50 in verband met de extra kosten. **Op tijd betalen beperkt niet alleen de kosten, het scheelt ons ook veel werk!**

Voor het verwerken van de acceptgiro's brengt de bank ons kosten in rekening. Door een machtiging af te geven komt een groter deel van uw donatie ten goede aan onze vereniging zonder dat het u meer kost. Een telefoontje naar 0517-393351 en wij regelen het voor u.

Ook niet-leden die instemmen met ons werk en het toegezonden jaarverslag waarderen, kunnen via de bijgesloten acceptgiro ons een gift doen toekomen.

Succes: de specht

Tekst en foto Rypke Zeilmaker

We hameren het er nog maar eens even in: dieren blinken niet uit in intelligentie. Kijk maar naar de specht. Maar juist daarin ligt hun sleutel tot een succesvol leven.

De specht kan alleen bij zijn voedsel komen door met zijn hoofd te beuken tegen de boomschors. De Schepper gaf hem daarom een stevige snavel om na lang hameren en beitelen een verborgen larf uit een gat in het hout te kunnen trekken. Je vraagt je iedere keer bij zo'n roffel af of dat niet zeer doet. Er zit dan ook een schokdemper op het voorhoofd, maar dat lijkt niet meer dan een doekje voor het bloeden.

De grote bonte specht bij zijn huisje, vlakbij een saai rijtjeshuis.

Natuurlijk, dat begrijpen we best, de specht is zoals dat heet 'aangepast aan zijn milieu en levenswijze'. Maar dat was niet omdat hij daarvoor koos, maar omdat andere dieren hem geen keus lieten. Andere grotere concurrenten vóór de specht, hadden de makkelijke hapjes al weg geroofd. En dus bezette de specht een zogenaamde 'niche' zoals biologen dat noemen. Vergelijk dat rare woord 'niche' met een plek waar niemand zegt te willen wonen. Tot pioniers noodgedwongen ontdekten dat het er eigenlijk best is uit te houden. "Zolang je maar niet te kritisch bent." De niche is kortom het biologische equivalent van het Almere gevoel.

Dat de specht al duizenden jaren dit leven kritiekloos volhoudt dankt hij aan een andere gave van de natuur: een gebrek aan hersens en aan zelfbewustzijn. Dat gebrek voorkomt niet alleen hoofdpijn, maar behoudt ook zijn gemoedrust. Zodat hij niet op een dag zijn voorteen (een specht heeft twee tenen voor en twee achter en kan dus niet zijn middelteen opsteken) de lucht in steekt en uit de band wil springen. Ik pik het niet langer!

Een gebrek aan zelfreflectie voorkomt dat de specht in opstand komt tegen het ecosysteem en rare dingen doet die zijn leeftijd op aarde inkorten. Een omschrijving van het gemiddelde spechtenleven in de notendop is voldoende om mijn punt te illustreren. De specht klopt hier een beetje tegen een boom, jaagt daar een concurrerende specht weg, legt een ei in een holletje en roept "igligligli" volgens de vogelgids. De vogelliefhebber die nog wat eigenschappen kent mag het rijtje aanvullen, maar het is erg overzichtelijk. Het spechtenleven lijkt op het weerbericht van Piet Paulusma op repeat.

Stel uzelf nu voor als zelfbewuste specht terwijl u alweer tegen diezelfde boom roffelt. Au, au, au en weer igligli laat klinken om weer dat vrouwtje duidelijk te maken dat ze welkom is. Maar nu heeft dat eveneens zelfbewuste secreet plotseling heel andere plannen. Ze wil helemaal niet komen en denkt "Fuck you, ik bedenk zelf wel wat ik doe. Die lokroep van jou heeft helemaal geen effect meer op mij. Verzin eens iets anders". Enzovoort. Zij had natuurlijk gewoon igligli moeten terugroepen en haar natuurlijke plichten moeten vervullen. Maar een zelfbewuste Eva kan weigeren om te gehoorzamen aan die orde. De slet.

Nu had u dat misschien, een beetje knorrig, nog nooit zo gezien. Maar die weigering komt voort uit een minimale vorm van intelligentie, een besef van verleden, heden en een toekomst die "beter" zou kunnen zijn. De kreet "fuck you", of een meer officiële verklaring van bezwaar tegen de loop der dingen, is een teken van bewustzijn dat alleen mensen kennen.

We staan er op dit punt echt alleen voor. Zelfs dieren die wel een zeker hersenvolume hebben, kunnen zich niet op een dag afvragen: waar zijn wij in godesnaam mee bezig? Om vervolgens eens hun leven helemaal om te gooien. Ook daar verloopt het leven al jaren zonder enige variatie. Neem bijvoorbeeld de zang van een walvis, een zogenaamd "intelligent" dier. Volgens sommige dieren-vrienden steekt die muzikaal beter in elkaar dan muziek die mensen kunnen maken. Tot je de rationele meetlat pakt. Dan hoor je dat zo'n suïcidaal balkende potvis op zijn best concurreert met Bob Dylan live in een diepe depressie. En dat al miljoenen jaren lang.

De specht klopt een beetje tegen een boom en roept “igligligli” volgens de vogelgids

Dat grote hoofd is ook bedrieglijk. Dit dankt de potvis voornamelijk aan een reservoir blubber dat helpt om op grote diepte in zee de druk van 200 maal de atmosfeer te weerstaan. Was hij werkelijk intelligent dan bedacht dit zoogdier wel een comfortabeler manier om zijn eten te vinden. Want wie duikt er nu al miljoenen jaren naar 2.000 meter diepte met een pot gel in zijn voorhoofd voor één inktvis? Een natuurwonder, maar niet iets waar je zo'n potvis nu credits voor kunt geven. De feature zat er al op, zoals de MP3-speler op je I-pod, en dat verandert pas als de Grote Techneut een nieuwe versie op de markt brengt.

Het compliment aan de hoogontwikkelde zang en intelligentie van de potvis valt nuchter gezien dan ook samen te vatten met de volgende opmerking: “Goed zo debieletje”. Het soort compliment dat je iemand geeft van wie je heimelijk niets verwacht. Op die manier valt veel overtrokken bewondering voor De Natuur met hoofdletter te typeren. Maar ook adoratie van wetenschappers voor een “intelligente” aap die in staat is om met fiches de combinatie “geef banaan” te leggen. Weet u hoeveel manuren en bananen die prestatie kostte?

Je kunt je wel afvragen of zelfreflectie zo'n aanwinst is. In de natuur zijn niet intellect en carrièresnelheid de graadmeter voor succes, maar een lange overlevingstijd met veel nakomelingen. Een krokodil overleeft al 200 miljoen jaar met enkel een bek vol tanden. De geheimen van het atoom en $E=MC^2$ laten hem zichtbaar koud, tenzij het tussen zijn kaken past. Het is nog de vraag of mensen evenveel overlevingstijd is gegund als de krokodil, zo met anderhalve kilo ballast in de kop.

Je kunt dus meewarig opmerken dat spechten en medespelers in het dierenrijk net soapacteurs zijn. Er zit geen enkele diepgang in de karakters. Je kunt zo een paar afleveringen in de geologische geschiedenis missen en toch de draad weer oppakken. Maar toch kan de serie jarenlang doorgaan. Succes in de natuur is standhouden in een gekozen format en aan een winnend team niks veranderen. Het alternatief is een recept voor gedonder en dalende kijkcijfers.

De specht heeft dankzij zijn hersengebrek geen activisme en andere ismes nodig om te hameren op zijn gelijk, dat meestal in boomvorm rechtop staat en rot van binnen is. Zolang er bomen, mieren en houtwormen zijn blijft hij

met deze aarde mee rondjes draaien. Je zou zijn gebrek aan ambitie bijna als tevreden kunnen uitleggen als hij zich daarvan bewust zou zijn. Zolang er voldoende nageslacht volgt dat zijn voortbestaan garandeert heeft de vogel naar biologische maatstaven succes.

Misschien laat succes zich dus niet vangen in actiepunten en verbeterplannen. Je moet gewoon standhouden in je eigen niche en nakomelingen produceren zoals de specht al duizenden jaren probleemloos doet. Je aanpassen aan de gegeven omstandigheden. Voor het gros van de Nederlanders betekent dit jezelf verbouwen tot je in een rijtjeshuis past.

Dat betekent niet dat een dubbeltje een dubbeltje moet blijven. Wel dat je alleen maar zo goed mogelijk kunt worden in je eigen diersoort. Wie als specht is geboren kan een goede specht worden maar geen uil, al lijkt het nachtleven nog zo mooi. Pas in volgende generaties met andere genen zijn er weer meer revolutionaire mogelijkheden.

De specht is dus nog niet zo slecht af. Hij vindt het spechtenleven zo gek nog niet en die wijsheid, of is het grijsheid, bespaart hem veel energie. Zo hamert hij ieder voorjaar weer even enthousiast op het zelfde aambeeld. Ik heb die bij mij in de achtertuin nooit op een wanklank kunnen betrappen. Ook niet als het pindanet eens scheef hing of wanneer de stoep niet was geveegd. Igligligli blijft hij roepen: “Laat de vrouwtjes maar weer komen.”

Rein van der Meer zag in Peins een spechtenpaar-tje dat 4 jongen heeft groot gebracht. De spechten nestelden in een dode appelboom.

Vogelboeken van 2008

Door Dingeman van Wijnen

We gaan proberen in het jaarverslag een boekenrubriek te maken, want er verschijnen elk jaar veel nieuwe boeken over vogels. Zoveel dat ze nooit allemaal te bespreken zijn, maar een greep uit het aanbod kunnen we toch wel doen.

Voor vogelboeken kom je in Nederland al gauw bij uitgeverij Tirion terecht. In heel wat topgidsen staat hun naam op de titelpagina. Zo is bij ons thuis nog altijd de gids van Johnson favoriet. Niet om mee te nemen, daar hebben we dan weer andere Tirion-gidsen voor, maar wel om rustig thuis vast te stellen welke vogel we nu echt hebben gezien en er dan wat meer over te lezen.

Allereerst een gids die gespecialiseerd is in uilen en roofvogels. Voor veel mensen zijn het intrigerende vogels, waar je hart wat sneller van gaat kloppen. Als je 's avonds in je achtertuin in de stad ineens een uil over ziet vliegen, die in de straat naast je huis lijkt te landen, dan hol je toch even de straat op om te kijken of hij er misschien nog zit. Het gebeurde ons deze zomer één keer, maar geland was deze ransuil of velduil niet. Of anders meteen weer doorgevlogen. De gids Roofvogels en uilen van F. Heintzenberg ziet er niet zo aantrek-

kelijk uit. De pagina's zijn wat saai opgemaakt, maar het boek bevat wel zeer veel interessante informatie en mooie foto's, vaak van de schrijver zelf. Wie zich wil verdiepen in uilen kan ook terecht in het schitterende grote boek Uilen van Europa van Mebs en Scherzinger. En voor roofvogels is er het grote boek Roofvogels van Europa, van Mebs en Schmidt. Prachtige omvangrijke boeken van € 59,90, wat eigenlijk niet duur is. Het boek van Heintzenberg kost € 27,95.

Het tweede nieuwe vogelboek is onderdeel van een nieuwe serie natuurgidsen in zakformaat, al moet je er nog wel stevige zakken voor hebben. De nieuwe natuurgids Vogels, heet deze gids. Er zijn verder ook nieuwe natuurgidsen Bomen, Sterren en Bloemen, allemaal € 17,95. Mooi stevig uitgevoerd met plastic omslag. Als vogelgids zeker niet gek, deze gids van Dierschke, al is het allemaal wel wat klein, zeker ook de afbeeldingen. De tekst is soms wat babbelig. Maar je kunt er heel wat

uithalen, al blijft voor mij De kleine blauwe gids van Kightley, Madge en Nurney wel favoriet. Die is bij Tirion helaas in de uitverkoop gegaan. Dit heb ik nooit goed gesnapt, want het is een fantastische gids boordevol informatie die je in het veld geweldig goed kunt gebruiken. Kun je deze nog eens ergens op de kop tikken, aarzel dan niet en koop 'm. Maar intussen is de gids van Dierschke toch zeker ook de moeite waard.

Een derde Tirion-boek is wel heel imposant van formaat: Alle vogels van Europa, een groot boek met beschrijvingen van maar liefst 430 soorten. Zeer uitvoerig met foto's en tekeningen van vogels in verschillend kleed, zittend en vliegend. Je zou zeggen: een absoluut vogelboek-hoogtepunt, maar het boek is me toch wat tegengevallen. Er staan allerlei kleine rommeligheden en knulligheden in die je in zo'n

boek niet verwacht. De tekst is niet altijd even goed vertaald. Ook zou ik graag willen dat het nog wat meer echt op ons land was toegesneden. Zo krijg je van, bijvoorbeeld de gele kwikstaart of de staartmees, verschillende kleden van verschillende ondersoorten te zien, maar welke hier in Nederland nu vooral voorkomen vind je niet. Ook wordt het formaat van de besproken vogels vergeleken met een vliegende houtduif of een staande duif. Dit is een aardig idee, maar "duif" is dan wel erg onhandig, want over welke duif hebben we het dan? Kortom, een imposant boek met heel veel informatie en fraaie tekeningen, waar net even wat meer aandacht aan besteed had moeten worden.

Wie het grote uilenboek en het grote roofvogelboek in de kast heeft staan, zal dit boek er zeker naast willen hebben. Het kost net als die andere € 59,90.

Tot zover de vogelboekenoogst in Nederland. Te verkrijgen bij Wever aan het Raadhuisplein en bij Bruna Blaauw in de Dijkstraat, of via het internet bij www.wevervanwijnen.nl.

Jaarverslag van de Ringgroep Franeker

Tekst en foto **Adri Bakker**

Op het moment dat ik dit verslag schrijf (half november) is de vogeltrek nog volop bezig. Tot en met 31 oktober hebben we 2531 vogels geringd: 61 verschillende soorten waaronder 10 ijsvogels en 21 jonge visdieven. Het aantal ijsvogels is voor ons een record. Dit komt ongetwijfeld door alle zachte winters van de laatste jaren. Het aantal broedende visdieven op de daken van de Froomackerflat groeit nog steeds (dit jaar minimaal 16 paar). Deze uitbreiding gaat ten koste van de kolonie in het Dongjumerleech (nog maar 2 paar zonder broedsucces).

Het merendeel van de geringde vogels is gevangen in de bosjes bij de sluizen op Kornwerderzand. In totaal 1.856 exemplaren verdeeld over 46 soorten, met als uitschieter 177 goudhaantjes in september en nog eens 140 exemplaren in oktober. De resultaten staan op internet: www.trektellen.nl; ringvangsten; VRS Franeker. Klik je op "totaal", dan zie je dat we daar t/m oktober 148 uur en 19 minuten actief zijn geweest.

In de herfstvakantie acht dagen vogels ringen in de Jan Willemskooi op de Boschplaat van Terschelling leverde nog geen 100 vogels op. Geen trek en te harde wind was hiervan de oorzaak. Desondanks valt daar genoeg van de natuur te genieten. Ook dichterbij huis in Franeker is genoeg te zien. In mijn tuin heb ik inmiddels 30 soorten geringd, waaronder dit jaar weer 4 ijsvogels, een vink uit Engeland en een koolmeesvrouwtje. Deze was op 13 november 2005 door Ulbe Rijpma in zijn tuin op Roptazijl geringd. Zij vereerde op 27 november 2006 mijn tuin met een bezoekje en op 24 september 2008 kwam ze nog eens een kijkje nemen.

Ook werken we mee in het CES-project op de Makkumer Súdwaard (onderzoek naar overleving, verspreiding en voortplantingssucces). Dat leverde dit jaar in 13 vangsessies 697 vogels op, 29 soorten, waaronder 307 kleine karekieten, 2 buidelmezen en 153 hervangsten van eerder geringde vogels.

Joop Jukema vangt sneeuwgorzen (dit jaar 48) en is verder voornamelijk op Ameland en Terschelling bezig met het vangen van steltlopers voor de wilsterwerkgroep. Resultaat: 16 goudplevieren, 38 tureluren, 18 kemphanen, 2 groenpootruiters en maar liefst 126 rosse grutto's. Een bijzondere terugvangst is een rosse grutto die op 10 mei 1992 in het Deekland Frl. door Han Westhof uit Sneek is geringd. 16 jaar later, op 22 mei 2008 wordt

hij door Joop bij Ballum op Ameland teruggevangen. Han Westhof was de pionier van het vogelringwerk in Friesland, die in 1969 en 1970 op de Mokkebank in Gaasterland Ulbe Rijpma heeft opgeleid als eerste ringer van onze Ringgroep.

Door al die ontspannende inspanning ligt het totaal aantal door onze ringgroep sinds 1971 geringde vogels op 110.768 exemplaren met in totaal maar liefst 167 soorten. Van 22 van deze soorten zijn meer dan 1.000 exemplaren geringd. Vermeldenswaard is verder dat een door ons geringde koolmees 2 jaar later vers dood gevonden is in Tsjechië;

een merel werd teruggevangen in Polen; een door Joop geringde goudplevier werd ruim 11 jaar later op vrijwel dezelfde plaats teruggevangen en een door Henk geringde gierzwaluw werd voor het tweede achtereenvolgende jaar met de webcam afgelezen op de broedplaats.

Bloopers komen ook bij het ringwerk voor: van twee in mijn tuin geringde koolmezen werd één een dag later teruggemeld uit Olst, Overijssel (106 km), als goudvink. Een goudvink heb ik in mijn tuin nog nooit gezien, laat staan gevangen!! Koolmees nummer twee werd in Birmingham, Engeland als groenling gepakt door een kat, 9 dagen voor de ringdatum in mijn tuin! Uiteraard zijn deze meldingen niet in het overzicht opgenomen.

In Limosa, het tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie is van de hand van Henk en Joop een interessant artikel gepubliceerd over de leeftijdsgebonden verspreiding van gierzwaluwen. Basis voor dit artikel is de vangst van inmiddels 2.548 exemplaren van deze soort. Belangstellenden kunnen bij ondergetekende een kopie opvragen.

De ringgroep heeft dit jaar 13 vuurgoudhaantjes van een ringetje voorzien.

Terugmeldingen in 2008 van door de RINGGROEP FRANEKER geringde vogels

soort	ringnummer	m v	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Koolmees	V.272895	O	Volgr.	11-10-05 12-11-07	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Jaromer, Prov. Nachod. Tsjechië.	789	762	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Vers dood gevonden.
Kramsvogel	L.274180	V	Volgr.	12-10-07 08-12-07	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Martillac, Gironde. Frankrijk.	1023	57	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Gesloten.
Pimpelmees	AL.25300	O	Volgr.	22-10-07 05-11-07	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Oosthoven, Antwerpen. België.	194	14	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Teruggevangen door Belgische ringer.
Roodborst	AL.25573	O	1kj	11-10-06 31-08-07	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Stoa, Saint-Louis. Oostelijke Pyreneeën. Frankrijk.	627	324	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Gevangen door Franse ringer, als rietzanger.
Merel	L.254017	O	Volgr.	15-10-05 04-05-06	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Stacja, Bukowo-Kopan. Polen.	744	201	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Teruggevangen door Poolse ringer.
Kerkuil	5155468	O	Nestjong	01-08-06 11-01-08	Tzum. Frl. Deersum Bozum. Frl.	13	528	Geringd door Joop Jukema-145 Verkeersslachtoffer.
Goudplevier	1473553	O	2kj	05-04-05 20-01-08	Molkwar-Polder de Flait. Frl. Le Perrier, Vendee. Frankrijk.	859	1020	Geringd door Joop Jukema-145 Gesloten.
Merel	L.293026	M	1kj	13-12-07 16-12-07	Franeker, tuin Adri Bakker. Frl. Franeker, Severander. Frl.	1	3	Geringd door Adri Bakker-011 Raamslachtoffer. Melder: P.Deinum.
Kerkuil	5155612	O	Nestjong	15-06-07 10-02-08	Tzum, boerderij J.Zijlstra. Frl. Harlingen, langs Spoor. Frl.	11	240	Geringd door Adri Bakker-011 Treinslachtoffer. Melder: Koos de Vries, Harl.
Zanglijster	L.293107	O	1 kj	31-10-07 17-03-08	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Tzum. Frl.	18	138	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Gepakt door kat. Melder J.A.de Vries, Sneek.
Waterhoen	5099943	O	Na 2 kj	25-01-07 02-04-08	Franeker, tuin Adri Bakker. Frl. Müntsewei, nabij Dongjum. Frl.	3	433	Geringd door Adri Bakker-011 Verkeersslachtoffer. Melder Corrie Langeberg.
Vink	V.275131	M	Na 1kj	14-03-07 09-04-08	Pingjum, tuin Henk van de Wetering. Frl. Pingjum. Frl.	1	392	Geringd door Henk van de Wetering-917 Raamslachtoffer. Melder: Mevr. J.Bouwhuysen.
Sijs	AL.25480	M	1 kj	22-11-07 17-03-08	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Paterswolde. Drenthe.	83	116	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Gepakt door een roofvogel. Via Rodenhuis. Patersw.
Fitis	T.39473	O	Na 1 kj	10-05-00 11-09-07	Roptazijl, tuin fam. Rijpma. Frl. Olst, Het Nijendal. Overijssel.	111	2680	Geringd door Ulbe Rijpma Teruggevangen door W.Gerritse, als winterkoning.
Gierzwaluw	P.27796	O	2 kj	02-07-05 09-05-08	Zurich. Frl. Drachten. Frl.	47	1042	Geringd door Henk van de Wetering-917 Dood gevonden. Via J.A. de Vries, Sneek.
Roodborst	AH.07485	O	Na 1kj	27-11-03 10-05-07	Zurich. Frl. Oosterhout a/d Waal. Gelderland	142	1260	Geringd door Henk van de Wetering-917 Teruggevangen. Via VRS NIOO CTE.
Zanglijster	L.235538	O	Volgr.	05-10-05 11-03-07	Kornwerderzand, bosjes bij de sluizen. Frl. Rhoon. Zuid-Holland	147	524	Geringd door Ringgroep Franeker-341 Gepakt door kat. Via vogelklas K. Schot. R'dam.
Gaai	1205535	O	Volgr.	13-12-07 20-04-08	Franeker, tuin Adri Bakker. Frl. Franeker. Frl.	2	129	Geringd door Adri Bakker-011 Verkeersslachtoffer. Via Mart. Hiddinga.

Verklaring van de gebruikte afkortingen bij leeftijd en geslacht

m/v = mannetje/vrouw 1kj = vogel in 1e kalenderjaar volgr = vliegvaardig, leeftijd onbekend pull = nest of dons jong
- = geslacht onbekend >1jr = vogel NA het 1e kalenderjaar 2kj = vogel in 2e kalenderjaar >2jr = vogel NA het 2e kalenderjaar

Terugmeldingen in 2008 van door de RINGGROEP FRANEKER geringde vogels

soort	ringnummer	m v	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Vink	V.334901	O	Volgr.	25-04-07 14-05-08	Pingjum, tuin Henk van de Wetering. Frl. Pingjum. Frl.	1	385	Geringd door Henk van de Wetering-917 Raamslachtoffer. Via J. Bouwhuysen.
Kerkuil	5155632	O	Nestjong	03-09-07 04-08-08	Tzummarum, boerderij A. v.d. Schaar. Frl. Franeke. Frl.	6	336	Geringd door Adri Bakker-011 Dood gevonden. Via Joki Bakkers.
Kemphaan	1463119	M	2 kj	27-04-04 16-08-08	Ferwoude, Jouke Sjoerdsploder. Frl. Workum, Polder Gele Strand. Frl.	1	1572	Geringd door Joop Jukema-145 Teruggevangen door Rinkje van der Zee. Workum.
Kerkuil	5341761	O	Nestjong	19-07-08 21-10-08	Tzum, boerderij J.D.Westra. Frl. Triemen. Frl.	37	94	Geringd door Adri Bakker-011. Vers dood gevonden. Via P. Koomen. Nat.Mus.Frysl.
Gierzwaluw	P.25385	O	2 kj	25-06-03 23-07-08	Zurich. Frl. Zuidhorn, Boslaan. Frl.	69	1855	Geringd door Henk van de Wetering-917 Dood gevonden. Via A. Berghuis. Noordhorn.
Goudplevier	1353263	O	Na 1 kj	25-09-97 10-10-08	Lies. Frl. Huins. Frl.	1	4.033	Geringd door Joop Jukema-145 Teruggevangen door A.A.Mulder-721. Ruim 11 jaar later!!

Door de Ringgroep Franeke gevangen/gevonden vogels met een NEDERLANDSE RING

soort	ringnummer	m v	leeftijd	geringd op teruggem. op	geringd te teruggemeld te	afstand in km's	aantal dagen	opmerkingen
Kerkuil	5397144	O	Nestjong	15-06-07 15-12-07	Hemelum. Frl. A7 t.h.v. Bolsward. Frl.	21	183	Geringd door W.Louwsma, Elahuizen. Verkeerslachtoffer. Gev. door H.vd. Wetering
Nachtegaal	V.125194	O	1kj	29-07-04 15-03-06	Castricum, Driehoek. N.-Holl. Groningen, Damsterdiep.	152	594	Geringd door VRS Castricum. Raamslachtoffer. Via T. van Leeuwen.
Torenvalk	3649771	O	Nestjong	20-06-07 01-04-08	Kimswerd, Kimswertertille. Frl. Zurich. Frl.	4	286	Geringd door W.Louwsma, Elahuizen. Windmolenslachtoffer. Gev. door H.vd. Wetering
Kanoet- strandloper	Z.025533	O	1 kj	06-10-05 03-09-08	Schiermonnikoog, Kwelder. Frl. Terschelling, nabij Seeryp. Frl.	63	1063	Geringd door VRS Calidris-351. Teruggevangen door Joop Jukema-145

Drie vacatures bij de ringgroep

Het vogeltrekstation biedt de mogelijkheid om onze Ringgroep uit te breiden met een **assistent-ringer**. Redelijke vogelkennis en de wens om er veel bij te leren is nodig. Wat handigheid en redelijk veel tijd is voorwaarde. Belangstelling? Neem contact op!

Het vangen van vogels met geluid gaat een steeds grotere rol spelen. Een **geluidstechnicus en/of computer 'freak'** kan ons daar vast verder mee helpen.

Voor het ringen van nestjongen in (soms hoge) bomen zoeken we hulp van een **klimmer**, uiteraard niet roekeloos maar wel zonder hoogtevrees.

Elk jaar horen we te laat broedgevallen van vogels, waarvan we de jongen graag hadden geringd, zoals ransuil, boomvalk, kleine plevier, enz. Aarzel niet om tijdig contact met ons op te nemen:

Ringgroep VRS Franeke

Contactpersoon:

Adri Bakker

Sexbierumerweg 47A

8802PK Franeke

0517393667

bakkerdejong@home.nl

Aantallen geringde vogels

1 januari t/m 31 oktober 2008

Soortnaam	aantal
bladkoninkje	5
boerenzwaluw	49
bonte vliegenvanger	8
boomkruiper	11
boompieper	4
braamsluiper	24
draaihals	1
fitis	46
gekraagde roodstaart	5
gierzwaluw	11
goudhaantje	379
grasmus	1
grauwe vliegenvanger	7
groenling	22
grote bonte specht	1
heggemus	70
holenduif	1
houtduif	1
huismus	20
huiszwaluw	65
ijsvogel	8
kanoetstrandloper	9
kauw	2
keep	14
kerkuil	38
kleine karekiet	5
kneu	10
koolmees	199
koperwiek	57
kramsvogel	11
merel	259

Soortnaam	aantal
pimpelmees	103
putter	14
ransuil	3
rietgors	1
rietzanger	1
ringmus	3
roodborst	207
sijs	39
sneeuwgorst	48
sperwer	1
spotvogel	12
spreeuw	36
staartmees	23
tjiftjaf	82
torenvalk	27
tuinfluiter	23
tureluur	5
turkse tortel	1
vink	40
visdief	21
vuurgoudhaantje	13
waterhoen	6
wilde eend	2
winterkoning	65
zanglijster	225
zwarte mees	65
zwarte roodstaart	2
zwartkop	120
ring verloren/vernietigd	1
totaal	2532

61 soorten

Top 10 van 2008 t/m november		
1	Goudhaantje	379
2	Merel	259
3	Zanglijster	225
4	Roodborst	207
5	Koolmees	199
6	Zwartkop	120
7	Pimpelmees	103
8	Tjiftjaf	82
9	Heggemus	70
10	Huiszwaluw, winterkoning en zwarte mees	50

Top 10 van 1971 t/m 2008		
1	Merel	11.874
2	Goudplevier	7.030
3	Roodborst	6.612
4	Zanglijster	5.842
5	Goudhaantje	5.536
6	Koolmees	5.308
7	Witte kwikstaart	4.371
8	Fitis	4.168
9	Zwartkop	3.834
10	Rosse grutto	3.409

Akseptearje

Troch Klaas Nauta
Foto Martinus Hiddinga

*75 jier ferlyn rûn ik as jonkje fan 6 yn it lân
te ljipaaisykjen oan pake syn hân.*

*Wij fûnen in pear aaikes, wat wie ik bliid.
75 jier lyn, wer bliuwt de tiid.*

*Dizze maaitiid skille op in dei myn soan:
“Moarn gean wij it lân yn, it giet wer oan.
Ferjit dyn seare poat en stive rêch,
de ljipkes binne oan de lêch.”*

*Op myn ferwar dat it mij swier falle soe,
omdat myn lea it eins net lije woe,
wie it antwurd: “Kom op âlde, no net seure.
Der lizze aaien, it moat no gebeure.”*

*Fansels hie hij gelyk, thússitte yn dy moaie tiid,
dat kin net en makket jo alhiel net bliid.
Akseptearje mar dat jo op jierren begjinne te reitsjen.
It is net altyd noflik, mar der is wat fan te meitsjen.*

Vogelwacht Franeker en omstreken
De Buffer 3
8851 GR, Tzummarum
t 0518-481069
e vogelwachtfraneke@hetnet.nl
i www.vogelwachtfraneke.nl